СОНЦА:
Усход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 7.03, 16.44, 9.41;
Віцебск — 6.57, 16.30, 9.33;
Магілёў — 6.52, 16.33, 9.41;
Гомель — 6.48, 16.32, 9.44;
Гродна — 7.20, 16.57, 9.37;
Брэст — 7.14, 17.04, 9.50.
МЕСЯЦ:
Поўня 25 кастрычніка

ЗВЯЗДА

29 кастрычніка 1992 г.
чацвер, № 219 (21997)

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 1 рубель

РОЗГАЛАС

ЦЭНЫ ЎЗЛЯТАЮЦЬ РАЗАМ З САМАЛЁТАМІ

Павышэнне цэн на нафту і нафтапрадукты ў Расіі працягвае выклікаць ланцуговую рэакцыю на Беларусі. Так, чакаецца яшчэ большае, чым у аўтатранспарце, павышэнне цэн за пералёты на самалётах грамадзянскай авіяцыі. Слова намесніку начальніка Упраўлення грамадзянскай авіяцыі Рэспублікі Беларусь Вользе Чарнышовай: «У гэтым годзе цэны на авіябілеты на ўсіх напрамках павышаліся ў 2 разы, і гэта не лічачы змяненне тарыфаў на асобных маршрутах».

І вось — чарговы віток. З 25 кастрычніка плануецца новы скачок цэн на авіябілеты ў сярэднім у 2 разы на некаторых напрамках. Так, напрыклад, пералёт на папулярных маршрутах «Мінск — Сочы» і «Мінск — Сімферопаль» замест сённяшніх паўтары тысячы рублёў будуць каштаваць ужо каля трох тысяч «драўляных». Прывяла Вольга Міхайлаўна і яшчэ некалькі лічбаў, якія характарызуюць стан грамадзянскай авіяцыі Беларусі. Калі ў пачатку года тона авіяпаліва (керасіну) каштавала 145 рублёў, то сёння — ад 21 да 30 тысяч рублёў. Гэта ў нас, а на Украіне тона авіякерасіну цягне ўжо на 60 тысяч рублёў. Высокія цэны адбіваюцца і на колькасці пасажыраў. Так, на Беларусі з пачатку года ў параўнанні з адпаведным перыядам мінулага года была перавезена прыкладна 60 працэнтаў пасажыраў, выканана каля 70 працэнтаў авіярэйсаў.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

ЦЭНЫ НА БЕНЗІН У РОЗНЫХ РЭГІЁНАХ СНД

Мінск

А-93 — 17 руб. 50 капеек;
А-76 — 15 рублёў;
Камерцыйная цана — 70—85 рублёў.

Санкт-Пецярбург

А-93 — 21 рубель;
А-76 — 21 рубель.

Мурманск

А-93 — 25 рублёў;
А-76 — 28 рублёў.

Архангельск

А-93 у продажы пакуль няма, новыя цэны невядомыя;
А-76 — 32 рублі.

Стаўраполь

А-76 — 20 руб. 40 капеек;
А-93 — 22 руб. 80 капеек.

Бішкек

А-76 — камерцыйная цана 35—60 рублёў;
А-93 — 25—40 рублёў.

Алма-Ата

А-93 — 25 рублёў (камерцыйная цана — 45 рублёў);
А-76 — 23 рублі (камерцыйная цана — 35 рублёў).

Ташкент

А-93 — 25 рублёў;
А-76 — 25 рублёў.

Дарэчы. Днямі на Расійскай таварна-сыравіннай біржы была закуплена для Беларусі буйная партыя дызельнага паліва па 27 тысяч рублёў за тону і партыя мазуту.

Рыхтуе зброю «Маладая гвардыя»

У райаддзеле ўнутраных спраў Драгічынскага раёна распрацоўваецца і правяраецца магчымасць утрымання і выкарыстання атрада міліцыі спецыяльнага прызначэння ў гаспадарках. Затрымка пакуль — за ружжамі, якія павінны паступіць з Тульскага зброевага завода.

Заяўкі на аказанне паслуг па ахове грамадскай маёмасці паступілі ад калгасаў «Праўда», «Маладая гвардыя», імя Энгельса, імя Кірава і іншых.

Рыгор ПАЛЯШЧУК, (БелаПАН).

У ЧЫМ КАШТОЎНАСЦЬ ЖАНЧЫН?

Ужо колькі стагоддзяў мужчыны гавораць сваім каханым: «Ты мой скарб!» Аднак толькі нядаўна вучоныя высветлілі, што гэта не проста прыгожыя словы. Як вядома, у арганізме любога чалавека шмат хімічных рэчываў, у тым ліку і металу. Але высветлілася, што жанчыны «ўтрымліваюць у сабе» прыкладна ў шэсць разоў больш золата, чым мужчыны. Пры гэтым прадстаўніц слабага полу не павінны радаваць вынікі такіх падлікаў, таму што ў іх больш не толькі золата, але і ртуці, якая вельмі ядавітая. На жаль, вучоныя мужы і да гэтай пары не высветлілі, у якой ступені ўплывае і адно, і другое рэчыва на жаночы характар.

УРОКІ КІТАЙСКАГА БІЗНЕСУ

Ужо больш як дзесяць гадоў урад Кітая праводзіць у Шэньчжэньскай свабоднай эканамічнай зоне своеасаблівы эксперымент, які дае ўнушальныя вынікі. А ўсяму добраму, як вядома, трэба вучыцца. Таму нездарма прэм'ер-міністр Беларусі Вячаслаў Кебіч, наведаўшы з групай спецыялістаў у пачатку гэтага года Кітай, асабліва ўважліва знаёміўся з вопытам правядзення эканамічных рэформ у Шэньчжэні.

Днямі ў Саюзе прадпрымальнікаў рэспублікі з візітам у адказ пабывала дэлегацыя кітайскіх дзелавых колаў з вышэйпамянёнай свабоднай эканамічнай зоны на чале з віцэ-мэрам горада Шэньчжэнь Чжан Хон, І.

Кітайскія калегі былі шчырымі і адкрытымі, калі падрабязна расказвалі аб ходзе сваіх эканамічных рэформ. Скажам, сярэднегадавы даход на кожнага жыхара эканамічнай зоны вырас з 700 народных юаняў у 1980 годзе да 5.000 летась. А раней жа Шэньчжэнь быў адсталым і бедным раёнам. Сёння ж сюды імкнуцца трапіць працаваць з многіх месц Кітая.

Як паведамілі бізнесмены з Усходу, адной з асноўных умоў росквіту эканомікі Шэньчжэня з'явілася прадуманая падатковая палітыка, якая праводзіцца ўрадам з мэтай стымулявання дзелавой актыўнасці. У адрозненне, між іншым, ад той, якая праводзіцца ў нашай рэспубліцы і ад якой стогнуць прадпрымальнікі і наогул вытворцы.

Падатковая ж палітыка ў Шэньчжэні, як не без гонару адзначылі госці, мае шмат прывабных бакоў, і таму там вельмі ахвотна працуюць замежныя інвестары. Дастаткова сказаць, што на сённяшні дзень у зоне Шэньчжэнь актыўна функцыяніруюць звыш 5.000 сумесных прадпрыемстваў з удзелам замежнага капіталу. Агульная сума імпарту і экспарту ў зоне складае 5,97 мільярда амерыканскіх долараў у год (з якіх 3,45 мільярда долараў прыпадае на экспартную прадукцыю). Шэньчжэнь падтрымлівае эканамічныя і гандлёвыя сувязі з 71 замежнай краінай ці рэгіёнам.

Раман ШАЎКО.

Пастаўскія пастаўкі

Полацкі суд аштрафаваў на 10 тысяч рублёў намесніка старшыні Пастаўскага райспажыўсаюза. Гэты гандлёвы кіраўнік зрабіў спробу вывезці ў Ніжнегародскую вобласць тавараў на 343 тысячы рублёў. Дэфіцытныя тавары накіраваны ў мясцовы гандаль.

БЕЛАРУСКІЯ «ІНДЗЕЙЦЫ» СУПРАЦЬ «ЗВЯЗДЫ» І «НАРОДНАЙ ГАЗЕТЫ»

Беларуска-індзейскае таварыства (ёсць такое ў Гомелі) заклікала сваіх членаў і сяброў адмовіцца ад падпіскі на выданні, «што прапагандуюць вайну, міжнацыянальную варожасць і еўрапейскі экспансіянізм шляхам публікацыі на сваіх старонках нацыянальнага сімвала». У першую чаргу гэта датычыць «Звязды» і «Народнай газеты». Паводле слоў выканаўчага сакратара БІТ А. Сімакова, герб Беларусі «Пагоня»—«канкістадорскі знак». Са свайго боку заўважым, што вялікага ўрону ад акцыі таварыства, прыхільнікаў якога налічваецца не больш за паўсотні, вышэйназваныя выданні не панясуць.

БелаПАН.

Форма «Сюртэ» — напракат?

Вечарам 27 кастрычніка ў двары дома на вуліцы Стаханаўскай г. Мінска невядомы ў форме супрацоўніка службы бяспекі «Сюртэ», які меў пры сабе радыёстанцыю і гумавую палку, абрабаваў 15-гадовага Алега Л. Па словах хлопца, чалавек у куртцы з карункамі знакамі і нашыўкамі адабраў у яго куртку са скурамянкі і ўцёк. Праз паўгадзіны пасля заявы ў міліцыю [illegible] РАУС сталіцы. Ім аказаўся раней судзімы 23-гадовы Р., які адбывае пакаранне за крадзяжы ў выхаваўча-працоўнай установе Магілёўскай вобласці. А ў Мінск прыехаў пагасціць...

Сяргей РАЧЫЛА.

«Навар» з трунаў

Вялікую папулярнасць набыў гандаль трунамі, паведамляе газета «Брэсцкі кур'ер». Прадпрымальныя гандляры вязуць гэты тавар у Польшчу, дзе яе кошт складае каля двух мільёнаў злотых. **РІД.**

АД ПАРЛАМЕНЦКАГА АГЛЯДАЛЬНІКА

Абыходзімся без каўбасы — абыдземся і без рэферэндуму?

Прагноз, які хутчэй за ўсё ў бліжэйшы час стане сенсацыйнай навіной: таго рэферэндуму, пра які было столькі размоў у апошні год і на арганізацыю якога столькі сіл патраціў Народны фронт — не будзе.

Развязка займальнага і драматычнага сюжэта пачала надыходзіць пазаўчора ўвечары, але рыхтавалася задоўга да яго. Аказваецца, зусім недарэмна так настойліва яшчэ два тыдні назад раіў чытачам «Звязды» лідэр парламенцкага блока «Беларусь» Генадзь Казлоў уважліва прыслухацца да заключэння Камісіі па заканадаўству. Не падвяла інтуіцыя Генадзя Іванавіча: менавіта вуснамі інтэлігентнага і іранічнага Дзмітрыя Булахава была дадзена прыхільнікам рэферэндуму генеральная бітва.

Тое, што ў пераважнай большасці Вярхоўнага Савета ідэя датэрміновага складання паўнамоцтваў ніякага энтузіязму не выклікае, — было зразумела даўно. Ясна было і тое, што на сесіі разгорнецца гарачая барацьба вакол рэферэндуму. Інтрыгавала тактыка: ці асмеліцца парламенцкая большасць на аднназначнае і катэгарычнае рашэнне насуперак волі соцень тысяч людзей і заключэння Цэнтральнай выбарчай камісіі, выбранай самім жа Вярхоўным Саветам? Многія назіральнікі схіляліся да думкі, што пад ціскам такіх важкіх аргументаў парламент аддасць перавагу кампраміснай развязцы, і рэферэндум, — хоць і кансультатыўны, і з зусім іншай фармулёўкай, — усё ж адбудзецца.

Атрымалася інакш. У апошні момант, літаральна перад абмеркаваннем пытання аб рэферэндуме, дэпутаты атрымалі праект пастановы, прапанаваны Прэзідыумам Вярхоўнага Савета, якім мяркуецца адхіліць патрабаванне 442.032 грамадзян у сувязі з парушэннем Закона аб рэферэндуме. Адназначна і катэгарычна. Гэты праект бліскуча, пад апладысменты большасці, абгрунтаваў Дзмітрый Булахаў. Выверанасць і адточанасць яго аргументаў былі накіраваны і супраць ініцыятыўнай групы, якая, на яго думку, дапусціла падробку дакументаў і ў выніку фактычна кожны сёмы подпіс можа быць падвергнуты сумненню, і супраць Цэнтральнай выбарчай камісіі і асабіста яе старшыні прафесара Аляксандра Абрамовіча за тое, што яны, як лічыць старшыня Камісіі па заканадаўству, вынеслі супрацьзаконнае рашэнне па рэферэндуму і сталі «на небяспечны шлях дыскрэдытацыі Вярхоўнага Савета».

Да гонару прафесара Абрамовіча, з не меншай логікай, абапіраючыся на той жа Закон аб рэферэндуме, ён даказаў, што довады Дзмітрыя Булахава не вытрымліваюць крытыкі і што камісія, якую ён, А. Абрамовіч, узначальвае, вынесла зусім абгрунтаванае прававое рашэнне.

Праўда, апладысментаў Абрамовіч не пачуў, затое пачуў абразлівыя сумненні ў сваёй адукацыі і прапанову да Вярхоўнага Савета выказаць яму недавер. Станіслаў Шушкевіч рашуча і цвёрда спыніў у зародку спробу ўчыніць палітычную расправу над прафесарам юрыспрудэнцыі, але накіраваць абмеркаванне ў іншае рэчышча ўжо не мог. Спружына бескампраміснай канфрантацыі была адпушчана. Адзін бок вуснамі Лявона Баршчэўскага назваў другі «перафарбаванымі палінялымі бальшавікамі», якія спадзяюцца на новы путч. Другі ў запале палемікі вуснамі В. Сарокіна абазваў дзяржаўны сцяг Рэспублікі Беларусь «сцягам прафашысцкай марыянетачнай дзяржавы». (А даведаўшыся ад Станіслава Шушкевіча, што абзываць гэтак дзяржаўны сімвал нельга, пацікавіўся без задняй думкі: «А герб можна?») і быў нямала засмучаны, што герб таксама нельга — пад пагрозай выключэння мікрафона.

Парадаксальна, але факт: аргументацыя і логіка абодвух выдатных юрыстаў — і Дзмітрыя Булахава, і Аляксандра Абрамовіча — з аднолькавым поспехам можа лічыцца прафесійнай і ў пэўным сэнсе беззаганнай. Сведчыць гэта аб адным: закон аб рэферэндуме, які ёсць магчымасць тлумачыць самым процілеглым чынам, далёкі ад дасканаласці. Але чыя ў гэтым віна? Ініцыятыўнай групы? Цэнтрвыбаркама? Булахава або Абрамовіча? Зразумела, самога Вярхоўнага Савета, які вымушаны расхлёбваць сваю ж кашу, завараную паўтара года назад.

Супярэчнасць можа быць ухілена Вярхоўным Саветам пры дапамозе самых розных спосабаў. З аднолькавым поспехам, не парушаючы закона, парламент можа і прызначыць рэферэндум, і не дазволіць яго, і знайсці кампраміснае рашэнне.

Раскладка сіл у беларускім парламенце такая, што спадзяванні апазіцыі на станоўчае рашэнне праблемы набліжаюцца да нуля. Найбольш верагодна, што прапанаваны Прэзідыумам праект пастановы аб адхіленні патрабавання будзе прыняты. Як уступку, Вярхоўны Савет можа прыняць заяву «Аб неабходнасці паскарэння канстытуцыйных пераўтварэнняў і прыняцця новых выбарчых законаў», якою абавяжа самога сябе не пазней 1993 года прыняць Канстытуцыю і не пазней чым у сакавіку 1994 года — новыя выбары па новым выбарчым законе. (Праект гэтай заявы ад імя Прэзідыума таксама атрымалі дэпутаты).

Праўда, апазіцыя ў гэтым выпадку пагражае пакінуць «нелегітымны Вярхоўны Савет» і не ўдзельнічаць у яго пасяджэннях. Але я не ўпэўнены, што гэту пагрозу наважыцца ажыццявіць такая колькасць дэпутатаў, каб была паралізавана работа парламента.

Што будзе далей? А нічога надзвычайнага. 440 тысяч падманутых невядома кім грамадзян Беларусі на плошчу хутчэй за ўсё не выйдуць, разважыўшы прыкладна так, як напісана ў загалоўку гэтай нататкі: «Абыходзімся без каўбасы — абыдземся і без рэферэндуму».

Валянцін ЖДАНКО.

ВОСТРАЯ ТЭМА

Закон аб адукацыі павінен выконвацца

Ва ўчарашнім нумары «Звязды» была змешчана гутарка са старшынёй савета па каардынацыі забастовачнага руху ў педагагічных калектывах Беларусі Т. Чобатавай адносна той напружанай абстаноўкі, якая склалася ў навучальных установах рэспублікі.

Сёння на пытанні нашага карэспандэнта адказвае намеснік міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь А. КАЗУЛІН.

— Аляксандр Уладзіслававіч, Закон аб адукацыі не выконваецца ў поўным аб'ёме—значыць, настаўнікі сапраўды маюць права сцвярджаць, што іх падманулі?

— Усе мы душой хварэем за настаўніка, мы салідарныя з работнікамі адукацыі: яны апынуліся ў надзвычай цяжкім становішчы. Аднак эканамічная сітуацыя не залежыць ад эмоцый — вось і давайце прааналізуем, чаму з 1 верасня Закон аб адукацыі ў частцы аплаты працы не выконваецца.

Са свайго боку ўрад рабіў многае для таго, каб закон уступіў у сілу. Але не ўсё залежыць ад урада, бо тлумачэнне закона дае толькі Вярхоўны Савет. Праблема ў тым, што не заўсёды палітычныя рашэнні падмацоўваюцца дакладнымі эканамічнымі разлікамі, і таму катэгарычна заяўляць, што педагагічная грамадскасць падманута, нельга. Растлумачу, у чым справа. Згодна з Законам аб адукацыі, сярэдняя стаўка педработніка павінна быць не ніжэйшай за сярэднюю зарплату служачага ў прамысловасці. Аднак у красавіку, калі сесія ВС прымала рашэнне аб тэрмінах увядзення Закона, не быў вызначаны механізм яго рэалізацыі. Не было вызначана, за які перыяд праводзіць параўнаўчы аналіз сярэдняй зарплаты педработнікаў і служачых у прамысловасці: за паўгода? за квартал? Паняцця сярэдняй стаўкі заработнай платы ў статыстыцы проста не існавала, і толькі цяпер Дзяржкамстат рэспублікі пачаў упершыню праводзіць збор такой інфармацыі. Афіцыйныя дадзеныя па сярэдняй зарплаце педработнікаў з'явяцца толькі ў дзесятых чыслах лістапада. Карыстаемся ў рабоце разліковымі дадзенымі. Але з юрыдычнага пункту гледжання праводзіць карэкціроўку заработнай платы можна толькі на падставе афіцыйнай інфармацыі Дзяржкамстата.

Немалаважная прычына невыканання Закона аб адукацыі ў поўным аб'ёме — і дэфіцыт бюджэту. Урад не мог ісці на яшчэ большае яго павелічэнне, не атрымаўшы згоду парламента. Яшчэ ў верасні на пасяджэнні Прэзідыума Савета Міністраў было прынята рашэнне звярнуцца да ВС, каб атрымаць дазвол на павелічэнне дэфіцыту бюджэту на 4,4 млрд. рублёў — для выканання артыкула 34 у поўным аб'ёме.

Урад прымаў пэўныя захады — напрыклад, павышэнне зарплаты педработнікаў у 1,5 раза з 1 верасня. Гэты каэфіцыент, дарэчы, захоўваецца і зараз, пры павышэнні мінімальнай зарплаты ў 2 разы, — гэта азначае, што заробак настаўніка ўзрасце ўтрая.

Аднак эканамічнае становішча нестабільнае, і сёння цяжка зрабіць прагноз, якой будзе сярэдняя зарплата ў прамысловасці, скажам, месяцы праз два. Хаця зараз урад прыняў рашэнне, якое павінна стрымаць гонку зарплаты ў прамысловасці: калі месячны заробак складае 5 мінімальных акладаў, то ўваходзіць у сабекошт выпускаемай прадукцыі, а калі вышэйшы — ідзе за кошт прыбытку (зарплата ў прамысловасці будзе рэгулявацца эканамічным шляхам). Гэта таксама дасць магчымасць зблізіць сярэднія зарплаты ў адукацыі і ў прамысловасці.

— Антычная мудрасць сцвярджае: закон суровы, але ж гэта закон. Калі мы заяўляем, што ідзём да прававой дзяржавы, дык, напэўна, і трэба перш за ўсё выконваць кожную літару закона—хай нават не самую зручную і дасканалую.

— Закон павінен выконвацца — гэта несумненна. У аўторак адбылося пасяджэнне Прэзідыума Савета Міністраў Беларусі, на якім абмяркоўваліся шляхі і механізмы рэалізацыі Закона аб адукацыі ў поўным аб'ёме. Быў удакладнены праект пастановы, з якім урад будзе выходзіць на сесію Вярхоўнага Савета. Спадзяюся, дэпутаты прымуць правільнае рашэнне.

Гутарыла Таццяна ПАДАЛЯК.

Прыветлівай усмешкай сустракае пакупнікоў прадавец Ларыса МАЙГУЛА. Магазін «Люблін», дзе яна працуе, — адзін з лепшых у Брэсце. Тут заўсёды вялікі выбар прадуктаў, яны свежыя, прывабныя на выгляд. І што не менш важна — у магазіне ўтульна, вітрыны прыгожа аформленыя, прадаўцы добразычлівыя да пакупнікоў.

Фота Эдуарда КАБЯКА. (БЕЛІНФАРМ).

Пастанова Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб датэрміновым спыненні паўнамоцтваў народнага дэпутата Рэспублікі Беларусь БОКАЧА А. І.

У сувязі з назначэннем народнага дэпутата Рэспублікі Беларусь **Бокача** Аляксандра Іосіфавіча на пасаду намесніка Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь і яго асабістай заявай Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

У адпаведнасці з артыкулам 85 Канстытуцыі (Асноўнага Закона) Рэспублікі Беларусь і артыкулам 9 Закона Рэспублікі Беларусь «Аб статусе народнага дэпутата Рэспублікі Беларусь» лічыць паўнамоцтвы народнага дэпутата Рэспублікі Беларусь ад Рэчыцкай выбарчай акругі № 140 Брэсцкай вобласці **Бокача** Аляксандра Іосіфавіча спыненымі датэрмінова.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

22 кастрычніка 1992 г.
г. Мінск.

НАВІНЫ З «РУБЛЁВАЙ ЗОНЫ»

Валідол яшчэ можа спатрэбіцца

У нашай газеце паведамлялася пра спыненне Нацыянальным банкам Беларусі плацяжоў з боку Украіны. Гэта была мера абарончага характару супраць скідвання адтуль рублёў у сувязі з мяркуемым увядзеннем украінскай нацыянальнай валюты. Але тое, што добра для дзяржавы, не заўсёды добра для канкрэтнага прадпрыемства, вытворцы, і, адпаведна, гэтая мера прымусіла нямала пахвалявацца тых, хто чакаў платы за пастаўлены тавар. Якая сітуацыя цяпер?

Вось што расказаў начальнік упраўлення арганізацыі банкаўскага ўліку і разлікаў Нацыянальнага банка Г. КЛІМОВІЧ.

Найперш, разлікі аднаўлены. Але сяму-таму, відаць, трэба запасціся цярпеннем у чаканні сваіх грошай. А можа і тым жа валідолам, які, напэўна, глыталі многія пасля паведамлення аб спыненні плацяжоў. Г. Клімовіч спецыяльна ездзіў у Кіеў для вырашэння пытання аб узаемаразліках. Паміж нашымі нацыянальнымі банкамі заключана двухбаковае пагадненне, якое прадугледжвае ў першую чаргу збалансаванасць плацяжоў (варта нагадаць: Украіна запазычыла нам 32 мільярды рублёў, аднак гэта нас зусім не задавальняе. Нам лепш атрымаць на гэтую суму сустрэчны тавар. Згодна з пагадненнем, рэспублікі пачынаюць весці ўсе разлікі паміж сабой як бы з нуля, плацяжам жа надаецца цэнтралізаваны характар. Цэнтральныя банкі адкрываюць адзін у аднаго карэспандэнцкія рахункі (магчымы і субрахункі), на якія і будуць сцякацца ўсе плацяжы—як па ранейшых кантрактах, так і па цяперашніх. Канкрэтнае ж прадпрыемства, прыватны вытворца (напрыклад, з нашага боку) грошы за пастаўленую прадукцыю можа атрымаць толькі пры наяўнасці сродкаў на карэспандэнцкім рахунку Нацыянальнага банка Украіны ў нашым банку. Прычым падставай для залічэння грошай на рахунак нашага пастаўшчыка служыць даручэнне таго ж банка Украіны. Такі ж парадак дзейнічае і для ўкраінскіх пастаўшчыкоў. Такім чынам, каб я, канкрэтны вытворца, атрымаў грошы за сваю прадукцыю, на карэспандэнцкім рахунку ўкраінскага банка ў нашым банку павінна быць пэўная сума, а гэта значыць, што і з Украіны нейкі пастаўшчык павінен прадаць сваю прадукцыю ў нас. Сустрэчныя пастаўкі як бы пагашаюць такім чынам адна адну, у дзеянне ўступае двухбаковы клірынг.

Плацяжы будуць ажыццяўляцца ў адпаведнасці з чарговасцю, па меры паступлення на карэспандэнцкія рахункі цэнтральных банкаў плацежных дакументаў. Гэта істотная заўвага, бо як ні круці, таго ж клірынгу пакуль што не атрымліваецца; балансу, улічваючы вялікую запазычанасць Украіны,—няма. Значыць, не ўсе адразу ж, прама цяпер могуць атрымаць свае грошы. Для гэтага трэба, каб Украіна мела на сваім карэспандэнцкім рахунку ўказаную суму запазычанасці, а значыць, прама цяпер ужо паставіла на гэтую суму ў Беларусь сваю прадукцыю. Ды каб яшчэ нашы беларускія пакупнікі гэтую прадукцыю адразу ж аплацілі... Дзе выйсце?

Нацыянальным банкам Беларусі на першы час, да 31 снежня, прадастаўлены Нацыянальнаму банку Украіны трохмільярдны тэхнічны крэдыт, з тым каб яна магла ажыццяўляць разлікі з нашымі кліентамі. А ў далейшым маецца на мэце заключэнне міжурадавага пагаднення аб афармленні міждзяржаўнага крэдыту, які будзе пагашацца рэгуляваннем экспарту-імпарту.

Што з гэтага вынікае? Грошы ад сваіх контрагентаў з Украіны павінны атрымаць усе (вядома, калі ўкраінскія контрагенты дадуць сваім банкам адпаведныя плацежныя даручэнні). Але ў бліжэйшы «трохмільярдны поезд» ускочаць самыя хуткія. Карацей, пэўныя сумы могуць затрымацца на нашым карэспандэнцкім рахунку на Украіне, адпаведна, пакуль не папоўніцца ўкраінскі рахунак. Нездарма Г. Клімовіч раіць нашым прадаўцам «працаваць» са сваімі ўкраінскімі контрагентамі.

Парада не лішняя і па іншай прычыне. Трэба зыходзіць таксама з таго, што Украіна будзе ўводзіць сваю валюту (пакуль што разлікі па-ранейшаму ідуць у рублях), і, вядома, у гэтым выпадку могуць быць розныя нечаканасці. Скажам, невядома, якім чынам будзе ўстанаўлівацца яе курс. А будучым прадаўцам варта засвоіць і наступнае: цяпер пры заключэнні дагавораў трэба мець на ўвазе не толькі плацежаздольнасць свайго контрагента, але і яго дзяржавы ў цэлым.

Вядома, да ўсяго гэтага прыводзіць нас распад рублёвай зоны, які па сутнасці адбываецца. На гэты раз наш банк папярэдзіў магчымае скідванне «ўкраінскіх» рублёў у рэспубліку, якія маглі б аказацца зусім непатрэбнымі — у іншых рэспубліках на «ўкраінскія» наўрад што купіш, а на самой Украіне—раптам новая валюта... Што потым рабіць са шматмільярдным небаракам — рублём? Па сутнасці пустым?

У сувязі з гэтым Г. Клімовіч падкрэслівае: нам, пакуль дзейнічае рубель, абавязкова патрэбны шматбаковы клірынг. Інакш гэта балюча б'е па прадпрыемствах, інакш трэба ўвогуле звяртацца ва ўзаемаразліках да долара — павінен жа быць нейкі агульны эквівалент. Але дзе яго ўзяць, гэты долар?.. Урадам трэба знайсці адпаведнае рашэнне.

Можна поўнасцю пагадзіцца з тым, што гэту праблему трэба неадкладна вырашаць, бо менавіта фінансавыя няўвязкі амаль поўнасцю паралізуюць міжгаспадарчыя сувязі.

І яшчэ Г. Клімовіч зазначыў, што павінна быць уведзена дакладная дзяржаўная справаздачнасць аб усіх міждзяржаўных запазычанасцях і плацяжах.

І сапраўды, на сённяшні дзень вялікая неразбярыха з тым, хто каму і колькі вінен. Называюцца розныя сумы, у адных выпадках гучыць «прозвішча» адной краіны-даўжніка, у другіх, наадварот, кажуць што менавіта ёй вінны. Банк жа таксама дакладна не ведае абстаноўкі, ён толькі аперыруе аплачанымі сумамі, якія ўжо паступілі на рахункі.

А ў заключэнне варта яшчэ раз нагадаць: перш чым паставіць куды-небудзь прадукцыю, ці, дакладней — прадаць, трэба паклапаціцца аб тым, як атрымаць за яе грошы. Так, дарэчы, раяць і ў банку.

Іван БАРАНОЎСКІ.

УРАДАВАЯ ХРОНІКА

РЭХА

Абвальнае павышэнне цэн на нафтапрадукты ў Расіі рэхам адгукнулася ў Беларусі. Паводле распараджэння Саўміна, да канчатковага ўзгаднення з расійскім урадам і нафтаздабыўнымі прадпрыемствамі пытання аб узроўні гэтых цэн дазволена рэалізацыя нафтапрадуктаў і звадкаванага газу на ўнутраным рынку ўсім спажыўцам па дзеючых цэнах з прымяненнем каэфіцыента 2,5, пячнога бытавога паліва і газы — каэфіцыента 2. Абумоўлена пры гэтым, што арганізацыі, якія займаюцца перапрацоўкай нафтапрадуктаў і іх забеспячэннем, датацый з бюджэту не атрымаюць.

АБАРОНІМ АБАРОНЦАЎ!

Пры Савеце Міністраў рэспублікі ўтвораны Камітэт па сацыяльнай абароне ваеннаслужачых, асоб радавога і начальніцкага саставу органаў унутраных спраў, воінаў-інтэрнацыяналістаў, звольненых у запас (адстаўку), і членаў іх сем'яў. Новая ўстанова заклікана ажыццяўляць распрацоўку і рэалізацыю агульных прынцыпаў дзяржаўнай палітыкі адносна гэтай катэгорыі грамадзян і забяспечваць, як сказана ва ўрадавым распараджэнні, найбольш поўны ўлік іх інтарэсаў, а таксама каардынаваць дзейнасць дзяржаўных структур у гэтым напрамку.

Выконваючым абавязкі старшыні камітэта прызначаны Сяргей Гайдукевіч.

СТУДЭНТЫ — НАРОД ЖЫВУЧЫ...

Паводле пастановы ўрада, з пачатку гэтага навучальнага года ўведзена новая сістэма аплаты за карыстанне інтэрнатамі для студэнтаў ВНУ, навучэнцаў тэхнікумаў, ПТВ, а таксама слухачоў падрыхтоўчых аддзяленняў пры ВНУ. Яна складае 10 працэнтаў ад мінімальных (базавых) узроўняў стыпендый адпаведных катэгорый навучэнскай моладзі. Аплата за займаемую плошчу, камунальна-бытавыя паслугі для аспірантаў вышэйшых навучальных устаноў і навукова-даследчых інстытутаў, абітурыентаў, студэнтаў і навучэнцаў завочнай формы навучання, а таксама іншых асоб робіцца па стаўках, зацверджаных выканкомамі абласных і Мінскага гарадскога Савета народных дэпутатаў.

Вызваляюцца ад платы за карыстанне інтэрнатамі студэнты і навучэнцы з ліку дзяцей-сірот і дзяцей, якія засталіся без апекі бацькоў, з сем'яў загінуўшых ваеннаслужачых інвалідаў Вялікай Айчыннай вайны I і II груп і прыроўненых да іх асоб, інваліды і асобы з недахопамі разумовага і фізічнага развіцця, а таксама навучэнцы сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў, якія вучацца па спецыяльнасці «проціпажарная тэхніка і бяспека», спецыяльных прафесіянальна-тэхнічных вучылішчаў і Мінскага авіяцыйнага каледжа.

ПРЫМАЕМ НА СЯБЕ

Улічваючы, што развіццё гандлёва-эканамічных адносін паміж Беларуссю і ЗША ў значнай меры стрымліваецца адсутнасцю ў іх гандлі рэжыму найбольшага спрыяння, урад вырашыў адобрыць і вынесці на разгляд парламента прапанову аб ратыфікацыі Пагаднення аб гандлёвых адносінах паміж СССР і Злучанымі Штатамі Амерыкі, якое было падпісана 1 чэрвеня 1990 года, але так і не ўступіла ў сілу.

УДАКЛАДНЯЕЦЦА БЮДЖЭТ

У выніку лібералізацыі цэн, рэалізацыі законаў і пастаноў Вярхоўнага Савета аб павышэнні заработнай платы, мер па сацыяльнай абароне насельніцтва, падтрымання парытэту цэн на сельскагаспадарчую і прамысловую прадукцыю і па іншых пытаннях функцыяніравання эканомікі значна ўзраслі расходы без адпаведнага павелічэння даходаў. У сувязі з гэтым урад заявіў пра немагчымасць выканання дзяржаўнага бюджэту рэспублікі на 1992 год па тых паказчыках, што былі зацверджаны парламентам.

З мэтай забеспячэння фінансавання эканомікі і сацыяльнай сферы да прыняцця Вярхоўным Саветам неабходных змен і дапаўненняў адносна бюджэту Саўмін прыняў пастанову, якой адобрыў прадстаўленыя Мінфінам удакладнены рэспубліканскі бюджэт і разліковыя паказчыкі па даходах і расходах мясцовых бюджэтаў абласцей і горада Мінска. Адначасова ўрад звярнуўся да парламента з просьбай «дазволіць Савету Міністраў, аблвыканкомам і Мінскаму гарвыканкому фінансаваць дадатковыя расходы па прынятых сёлета Вярхоўным Саветам рашэннях аб павелічэнні мінімальнай заработнай платы, аб паэтапным выкананні, пачынаючы з 1 верасня 1992 года, артыкула 34 Закона «Аб адукацыі ў Рэспубліцы Беларусь», а таксама аб падтрыманні парытэту цэн на сельскагаспадарчую і прамысловую прадукцыю і павелічэнні выдаткаў на абарону звыш раней зацверджанага размеру дэфіцыту, але не больш чым на 30 мільярдаў рублёў».

Служба інфармацыі Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь.

Звычайна раніцай, асабліва ў самы пік уборачна-палявых работ, да старшыні калгаса ці дырэктара саўгаса не прабіцца. Здавалася б, толькі адбылася планёрка, на ёй канчаткова вырашаны-ўтрэсены ўсе пытанні, дык не, да кіраўніка гаспадаркі ўсё роўна цугам, адзін перад адным, спяшаюцца спецыялісты, механізатары, вадзіцелі са сваімі адвечнымі і абрыдлымі: як, дзе, калі?

У канторы ж гэтай гаспадаркі мяне адразу ўразіла зусім іншая абстаноўка — бязлюднасць, цішыня. Да таго ж, і сама гаспадарка гэта на сённяшні дзень таксама незвычайная, неардынарная, аб чым сведчыла і даволі сціплая шыльда ля ўваходу: «Фінансава-разліковы цэнтр Горскага сельскагаспадарчага аб'яднання кааператываў і сялянскіх гаспадарак».

ВЁСКА: АДРАДЖЭННЕ ГАСПАДАРА

САПРАЎДНУЮ САМАСТОЙНАСЦЬ СЕЛЯНІНУ ПРЫНЯСЕ ЗЯМЛЯ...

ЯК І ЧЫМ ЖЫВЕ КААПЕРАТЫЎНАЕ АБ'ЯДНАННЕ, УТВОРАНАЕ З КАЛГАСА, ЯКІЯ ЯГО ПРАБЛЕМЫ І ПЕРСПЕКТЫВЫ

— Ведаеце, а тут і здзіўляцца зусім не варта, — адразу адвёў усе мае першапачатковыя ўражанні старшыня савета аб'яднання **Аляксандр Панфілавіч ГЕРАСІМАЎ**. — Скажыце, хіба гэта правільна, што без старшыні ці дырэктара ніхто не можа і не бярэцца вырашыць нават самае дробязнае пытанне? Безумоўна, не. А ў пераважнай большасці калгасаў, саўгасаў і зараз існуе, працягваецца такая завядзёнка. Дазвольце ў такім выпадку спытаць, а дзе ж самастойнасць, адказнасць за сваё рашэнне таго ж спецыяліста, механізатара? Наогул любога, як кажуць, самага радавога працаўніка? На жаль, няма ні гэтай самастойнасці, ні адказнасці. Дзейнічае ўстарэлы прынцып: маўляў, я чалавек маленькі, раблю тое, што загадае начальства. Вось і хачу, каб урэшце вясковец усё ж стаў прыватнікам, гаспадаром зямлі. Заўважце, сапраўдным гаспадаром, а не дэкларатыўным, статыстычным.

— Аляксандр Панфілавіч, але ж былы калгас імя Свярдлова менавіта і быў пераўтвораны з такой мэтай у аб'яднанне кааператываў. Якія ж здабыткі гэтай эвалюцыі?

— Не буду крывіць душой: не задаволены я яе вынікамі. Хацелася зрабіць два крокі наперад, а ўдалося ўсяго адзін. Але гэта зусім не азначае, што мы пацярпелі нейкае фіяска. Не! Калі чатыры гады назад мы першымі ў раёне (ды і ў рэспубліцы) «заварылі кашу» са стварэннем унутрыгаспадарчых кааператываў на прынцыпе арэнднага падраду, у многіх нашых працаўнікоў з'явілася проста нечуванае імкненне да новай формы гаспадарання, да самастойнасці, хоць яна ў той час была зусім яшчэ недасканалай. Калі ж людзі сутыкнуліся з рэальнасцямі гэтай самастойнасці, з жорсткімі праявамі і законамі нашай сённяшняй нестабільнай, крызіснай эканомікі, калі зразумелі, які цяжар адказнасці ўзвалілі на свае плечы, то ранейшы імпэт і запал у некаторых пачаў паступова гаснуць, спадаць. У прынцыпе нічога тут парадаксальнага, страшнага няма. У любы час, як вучыць народная мудрасць, гаспадарку весці — не штанамі трэсці. А тым больш, калі мы кінулі выклік калгаснай каманднa-адміністрацыйнай сістэме і на сваіх уладаннях узяліся гаспадарыць на прынцыпова новай аснове.

— У такім разе хацелася б пачуць, што ўяўляе сёння ваша аб'яднанне, якія яго структура, спецыялізацыя?

— Кажаце, якая структура, спецыялізацыя? Ахвотна раскажу. Дарэчы, «Звязда» неаднаразова і даволі шырока (за што ёй шчыры дзякуй) у свой час расказвала пра нашы задумы, першыя крокі створанага фарміравання і тым самым сапраўды аказала нам добрую маральную і грамадскую падтрымку. Таму паўтараць многія падрабязнасці гэтага няпростага працэсу, думаю, няварта.

У нашым аб'яднанні ўсёй зямлі 8.013 гектараў. З іх — 6.880 — сельскагаспадарчыя ўгоддзі, у тым ліку 4.500 — ворная зямля. Маем і сваё вадасховішча, люстэрка якога 148 гектараў.

А структура аб'яднання такая. У нас створана 5 вытворчых кааператываў, якія працуюць непасрэдна на зямлі. Акрамя таго, ёсць два, якія яе не маюць. Гэта «Пушніна» і комплекс «Сакалова» па адкорму 7 тысяч галоў маладняку буйной рагатай жывёлы. Дзейнічаюць таксама «Энергетык» і агралесамеліярацыйны. Яны абслугоўваюць вытворчыя кааператывы, за што атрымліваюць ад іх грошы. Разлік вядзецца па рынкавых законах. Праўда, з агралесамеліярацыйным бываюць элементы бартэру.

У кожнага кааператыва ёсць свой статут, згодна з якім тут працуюць, выконваюць вытворчыя праграмы і зарабляюць грошы. Яны паступаюць у наш ФРЦ (фінансава-разліковы цэнтр), у якім кожны кааператыў мае асобны рахунак. Ранейшага «катлавога» метаду, які быў у калгасе, у нас няма. Безумоўна, людзі з цяжкасцю адвыкаюць ад калгаснай сістэмы, але паступова адвыкаюць, усё больш вучацца самастойнасці. Ды нашы фарміраванні і пастаўлены ў такія ўмовы, што спадзявацца, акрамя як на сябе, больш няма на каго. Тут існуе такое правіла: ад таго, як будзеш рупіцца, працаваць, так і будзеш мець, такую атрымаеш зарплату, а ў канчатковым выніку — так адпаведна будзеш і жыць. І ў кааператывах самі думаюць, вырашаюць, што выгадна, а што не. Натуральна, так і робяць.

У кожным нашым кааператыве яго члены, без пабочнага ўмяшання і лішняй каманды, самі на агульным сходзе выбіраюць праўленне, старшыню, яго намесніка. У вытворчых (маю на ўвазе раслінаводчых) кааператывах, як правіла, калі старшыня аграном, то яго намеснік — інжынер, і наадварот. Чаму менавіта такая расстаноўка? Яна, як мы пераканаліся, найбольш прымальная, разумная і правільная. У гэтым мы пераканаліся на ўласным горкім вопыце.

— Цікава, што гэта за такі горкі вопыт?

— Набылі мы яго з-за вельмі ўжо залішняй, непрадбачлівай самастойнасці. Так-так. У кааператыве «Валынцава» людзі не захацелі мець сваім кіраўніком спецыяліста-інжынера, а выбралі механізатара з сярэдняй адукацыяй. Здаецца, і працавалі тут як след, і прыкметна павялічылі аб'ёмы вытворчасці прадукцыі, аднак, калі ў канцы года падвялі вынікі, то выявілася даволі сумная арыфметыка. Не толькі не атрымалі гасразліковага даходу, а панеслі адны страты, і кааператыў аказаўся банкрутам. Прычына? Іх некалькі. Але асноўныя заключаліся ў тым, што ў «Валынцаве» дрэнна вялі ўлік, няўмела ў эканамічных адносінах гаспадарылі, удзялялі недастатковую ўвагу некаторым іншым важным пытанням арганізацыі працы. Вядома, фарміраванне-банкрут з малатка не пайшло: мы аказалі яму неабходную фінансавую дапамогу — выдзелілі крэдыт. А людзі зрабілі слушны вывад, што без кіраўніка-спецыяліста добра гаспадарыць нельга, і выбралі старшынёй інжынера Анатоля Бондарава. Зараз тут справы пайшлі на лад.

Хачу зазначыць, што самастойнасць — гэта строгае выпрабаванне, сур'ёзная навука. І такія «ўніверсітэты» прайшло ўсё наша аб'яднанне. Ужо з 1988 года, з самага пачатку стварэння ўнутрыгаспадарчых кааператываў, мы адмовіліся ад многіх так званых цэнтралізаваных паслуг раённых службаў і не карысталіся імі. Тым не менш штогадовы адпаведны ўзнос ім па завядзёнцы даводзілася плаціць. А калі разабрацца, то за што? Каб утрымліваць іх разбухлы штат. І ў 1990 годзе мы заявілі, што выходзім з сістэмы РАПА. Каб вы ведалі, што тут пачалося! Нас сталі страшыць, награжаць. Не дапамагло. Тады райцэнтр аб'явіў нам блакаду: адмовіўся адпускаць гаручае, тэхніку, запчасткі, мінеральныя ўгнаенні. Было гэта якраз перад веснавой пасяўной. І, паверце, калі даведаўся аб гэтай блакадзе, то ледзь не заплакаў. Аднак як ні было цяжка, складана, мы не паднялі рукі ўгору. Цяпер можна толькі сказаць: «Дзякуй РАПА, што яно нас навучыла жыць і дзейнічаць самастойна». Спытаеце, як удалося выжыць? Выйшлі на прамыя сувязі з заводамі, патрэбнымі нам ведамствамі, арганізацыямі, завязалі з імі дзелавыя кантакты.

Скажам, мы зараз маем сродкі і можам набыць любую тэхніку, якая нам патрэбна. Напрыклад, напрамую купілі 5 трактараў, два аўтобусы, столькі ж грузавікоў, кормаўборачны камбайн КСК-100, шмат прычапнога інвентару. Акрамя таго, такім жа шляхам набылі запчасткі, вузлы і агрэгаты. У выніку іх хапае не толькі самім, але мы нават сталі своеасаблівымі пастаўшчыкамі запчастак для суседніх гаспадарак.

Калі б усё гэта давялося атрымліваць праз сваю райаграпрамтэхніку, то давялося б дадаткова выкласці значную суму грошай. У выніку была б лішняя пераплата. Так вырашаем усе эканамічна-камерцыйныя пытанні.

Калі вярнуцца да нашых кааператываў, то яны таксама працуюць і дзейнічаюць кожны самастойна, у адпаведнасці са сваімі магчымасцямі, наяўнымі сродкамі. Самі камплектуюць штаты, вызначаюць іх колькасць, падбіраюць людзей, прымаюць іх на работу і звальняюць. І тут савет аб'яднання ніколі не ўмешваецца.

Напрыклад, у раслінаводчых фарміраваннях няма палявадаў. Механізатары самі выконваюць увесь аб'ём неабходных работ. А ўсё таму, што за кожным замацаваны 2-3 трактары, іншая тэхніка. І чалавек сам ведае, на якой, калі і дзе працаваць. І ў нас не існуе праблемы механізатарскіх кадраў. Пытанне зараз стаіць, каб кожны з іх быў высокакваліфікаваным спецыялістам у поўным сэнсе гэтага слова.

Або яшчэ адзін прыклад. На тэрыторыі нашага аб'яднання знаходзіцца дзесяць населеных пунктаў. І тое, што ў кожную вёску пракладзена асфальтаваная дарога, — таксама, як кажуць, заслуга кааператываў. Яны самі, за свае сродкі займаюцца добраўпарадкаваннем дарог, вуліц, пад'ездаў.

— Аляксандр Панфілавіч, у вашым аб'яднанні, акрамя кааператываў, відаць, ёсць і сялянскія гаспадаркі. Раскажыце, калі ласка, што яны сабой уяўляюць, якая іх роля?

— Так, ёсць. Індывідуальных сялянскіх гаспадарак у нас больш чым 700. Пенсіянерам выдзелена па гектару зямлі. Гэты сектар дае 25 працэнтаў малака. І калі вытворчасць яго ў кааператывах сёлета скарацілася, то ў сялянскіх гаспадарках, наадварот, узрасла. Ім мы дапамаглі стаць на ногі і наогул удзяляем пастаянную ўвагу. На прысядзібных участках было пасеяна 400 гектараў збожжавых. Уборку іх вялі паралельна з кааператыўнымі. Затое цяпер нашы вяскоўцы не цягаюць хлеб з магазіна мяшкамі (самі ведаеце, колькі ён зараз каштуе) і не просяць збожжа ў нас. Людзі маюць сваё, уласнае. Калі ласка, змялі і кармі жывёлу, выкарыстоўвай на іншыя патрэбы.

Калі гаварыць аб сялянскай гаспадарцы, то ў нас можа яе мець любы, хто пажадае. Бяры свой надзел зямлі і будзь прыватнікам, нават фермерам. 27 гадоў я быў старшынёй калгаса, паважаю і калектыўную працу, і індывідуальную, але прыхільнік найбольш кааператыўнай формы гаспадарання.

— Цікава, чаму перавага аддаецца менавіта кааператыўнай?

— Хоць бы таму, што я, напрыклад, не ўяўляю, як можна падзяліць тыя ж дабротныя пабудовы, скажам, наш буйны жывёлагадоўчы комплекс, тыя ж асфальтаваныя дарогі і многае іншае агульнае багацце? Толькі зарабіўшы і скааперыраваўшы сродкі, можна ствараць і развіваць іншыя галіны і падсобныя промыслы. Напрыклад, у нас дзейнічае швейны цэх, у якім працуюць 22 чалавекі. Цяпер ствараем цэх па перапрацоўцы скур. Думаем у перспектыве пабудаваць свой цэх па перапрацоўцы мяса і адкрыць фірменны магазін, бо цяпер праблема нават рэалізаваць кормнікаў з комплексу. Ёсць і іншыя планы, задумы.

А возьмем такія сацыяльныя пытанні, як дзіцячае харчаванне, школа. У райвыканкома на іх грошай няма. І толькі нашы кааператывы могуць іх знайсці і выдзеліць неабходную суму.

У заключэнне хачу сказаць, што я вельмі чакаю Закона аб уласнасці на зямлю. Толькі зямля прынясе селяніну поўную самастойнасць.

Гутарыў Іван БРАЛКА, спец. кар. «Звязды».

Горацкі раён.

Галіна Іванаўна ТКАЧОВА працуе гравёрам-наборшчыкам малюнкавых валоў на Мінскай шпалернай фабрыцы. Вядома ж, ад яе майстэрства залежыць якасць шпалер, а ў рэшце рэшт і вонкавы выгляд многіх і многіх кватэр у рэспубліцы.

Фота Юрыя БОНДАРАВА.

Калі правесці сярод розных катэгорый насельніцтва Беларусі апытанне на тэму: «Што такое дызайн?», упэўнены ў разнастайнасці і шматзначнасці адказаў. Не выключана, што дызайн акажацца і рыбай, і птушкай, і нейкай прыладай. Аднак большая частка людзей акрэсліць паняцце дызайну рамкамі ўпрыгажэння жыцця, сінонімам дэкаратыўнасці і не будзе мець рацыі. Я і сам так думаў да размовы са старшынёй праўлення Саюза дызайнераў Рэспублікі Беларусь Аляксандрам Длатоўскім. А цяпер упэўнены, дызайн — гэта кіраванне якасцю жыцця, гэта працяг дзяржаўнай палітыкі, гэта вельмі моцны рычаг развіцця эканомікі. Гэта, калі жадаеце, палачка-выручалачка для Беларусі ва ўмовах сённяшняга крызісу. Тое, аб чым вы зараз даведаецеся, — не прапанова панацэі ад усіх бедаў ці рэкламны рэверанс у бок дызайнераў. Гэта рэальная і, можа, апошняя спроба данесці да ўрада, Вярхоўнага Савета, камерсантаў, усіх жыхароў Беларусі праўду аб стане нашага дызайну, аб тым, якую карысць ён можа прынесці, калі думаць аб ім не на бытавым, а на дзяржаўным узроўні.

Палачка-выручалачка для рэспублікі

БЕЛАРУСКІЯ ДЫЗАЙНЕРЫ — ПРАФЕСІЯНАЛЫ СУСВЕТНАГА ЎЗРОЎНЮ ВЫМУШАНЫ ПЛЕСЦІ КОШЫКІ І ЛАПЦІ

ЯК ГЭТА ПАЧЫНАЛАСЯ

Спачатку быў Усесаюзны навукова-даследчы інстытут тэхнічнай эстэтыкі ў Маскве. Яшчэ ў часы так званага «застою» Беларусь выступіла з ініцыятывай стварэння філіялаў гэтага інстытута, першы з якіх і быў створаны ў нас. Школа дызайнераў Беларусі на той час была лепшай у Саюзе, а яе прадстаўнікі рэгулярна заваёўвалі першыя прэміі на конкурсах. Потым выспела ідэя стварэння творчага Саюза дызайнераў СССР, зацятым праціўнікам чаго выступіў Касыгін.

Аднак Гарбачоў з прыходам да ўлады падтрымаў прапанову, і ў 1986 годзе пачаў сваё жыццё новы творчы саюз ва ўсіх рэспубліках вялікай краіны. Тады ж Саюзу дызайнераў Беларусі быў перададзены будынак НВА «Цэнтр», што па вуліцы Мельнікайтэ ў Мінску. Аднак гаспадары памяшканне не аддалі, а галоўны тагачасны партыйны правадыр Беларусі Сакалоў у адказ на скаргі заявіў, што «...вы маскоўскія, няхай Масква пра вас і клапоціцца...»

З развалам Савецкага Саюза і крызісным станам эканомікі беларускія дызайнеры апынуліся «ў накаўце». Шмат іх было наогул звольнена з работы, а на некаторых прадпрыемствах і да гэтага часу таленавітыя і вопытныя дызайнеры — прафесіяналы сусветнага ўзроўню — вымушаны плесці лапці і вырабляць дробную біжутэрыю.

ЦІ СКАРЫСТАЕ БЕЛАРУСЬ САКРЭТ ЯПОНСКАГА ЭКАНАМІЧНАГА ЦУДУ?

Краіны Захаду, у якіх мы зараз так прагнем навучыцца чаму-небудзь карыснаму, ужо даўно паказваюць прыклад адносін да дызайну. Без перабольшання можна сказаць, што ў станаўленні моцы капіталізму дызайн адыграў адну з галоўных роляў. Мяркуйце самі. Пасляваенная разбураная Заходняя Германія здолела за лічаныя гады падняцца да ўзроўню развітых краін. У чым сакрэт? «План Маршала дапамог», — адкажаце вы. Так, але, нягледзячы на адсутнасць сродкаў, першы пасляваенны заходненямецкі ўрад паставіў задачу—павялічыць колькасць дызайнераў у 4 разы, што станоўча адбілася на адраджэнні Германіі.

У 60—70 гадах нашага стагоддзя звышцяжкі эканамічны крызіс ахапіў Англію. Таленавіты палітык Маргарэт Тэтчэр, прэм'ер-міністр краіны, зразумела, што вывесці дзяржаву з крызісу магчыма толькі з дапамогай... дызайну. Была распрацавана адпаведная нацыянальная праграма, скажам так, «адызайнерызацыі» Англіі на ўсіх узроўнях кіравання, што неадкладна дало свае вынікі. Зараз Англія — адна з самых магутных дзяржаў свету, а яе былы прэм'ер-міністр атрымала вышэйшую ўзнагароду міжнароднай арганізацыі дызайнераў ЭКСІД «Залаты цыркуль». Дарэчы, Маргарэт Тэтчэр неаднаразова заяўляла, што лічыць дызайн лепшым сродкам аздараўлення эканомікі.

Такім чынам усюды, дзе дызайн выкарыстоўваўся сур'ёзна, ён даваў ашаламляльныя вынікі. Толькі ці захочуць Кебіч і Шушкевіч пайсці па шляху Маргарэт Тэтчэр?

ЧЫМ АДРОЗНІВАЕЦЦА КАМПАНІЯ «КРАЙСЛЕР» АД ІНСТЫТУТА ДЫЗАЙНУ РБ?

У Саюзе дызайнераў Рэспублікі Беларусь зараз каля 140 членаў, большасць з якіх беспрацоўныя. Кадры пастаўляе Беларуская акадэмія мастацтваў (былы тэатральна-мастацкі інстытут), дзе ёсць адпаведныя кафедра і аддзяленне. За час свайго існавання яна выпусціла каля 350 дызайнераў, аднак добра, калі цяпер хоць трэцяя частка іх працуе па-сапраўднаму. Студэнтам дызайнерскіх спецыялізацый практычна няма дзе праходзіць практыку, бо членам гэтага творчага саюза не выдзелена ў Мінску ніводнай майстэрні.

Самае сумнае пры гэтым, што перарываецца сувязь у часе. Большасць высакакласных беларускіх спецыялістаў ужо немаладыя, яны прыйшлі ў дызайн у 60-я гады, а зараз не маюць магчымасці перадаць маладому пакаленню свае веды. Пасля таго, як Саюз дызайнераў РБ увайшоў у састаў так званай Канфедэрацыі творчых саюзаў, яму была выдзелена смехатворная сума ў 600 тысяч рублёў, якой ледзь-ледзь хопіць толькі на рамонт арандуемага памяшкання. Сам старшыня праўлення Аляксандр Длатоўскі з-за адсутнасці сродкаў працуе на грамадскіх пачатках, платны работнік толькі адзін — бухгалтар. Па гэтай жа прычыне ў саюзе былі вымушаны ліквідаваць аддзел прапаганды, спыніць выпуск інфармацыйнага весніка па дызайну.

Між тым, на Захадзе нездарма кажуць, што кожны долар, укладзены ў дызайн, прыносіць паўтары тысячы долараў прыбытку, і дзейнічаюць, зыходзячы з гэтага.

Наогул, у ЗША велізарная армія дызайнераў, а сусветна вядомая кампанія «Крайслер» зараз будуе дызайн-цэнтр коштам 4,4 мільярда долараў. А ў гэты час на другім канцы свету Інстытут дызайну Рэспублікі Беларусь вымушаны жыць толькі за кошт таго, што здае свае памяшканні ў арэнду розным камерцыйным структурам.

ЧАМУ БЕЛАРУСКІ ДЫЗАЙН ЗНАХОДЗІЦЦА Ў РОЛІ «ПАПЯЛУШКІ»?

Прычыны неразумення беларускімі ўладамі важнасці дызайну, на думку старшыні праўлення Саюза дызайнераў, даволі празаічныя. Гэты творчы саюз створаны нядаўна, а таму ўлады пра яго амаль нічога не ведаюць. Скажам, калі ў рэспубліцы прымалі рашэнне аб пераводзе творчых саюзаў на так званую першую катэгорыю аплаты пры арэндзе памяшканняў, у спіс уключылі мастакоў, архітэктараў, скульптараў. А вось на дызайнераў забыліся. Ва ўсіх кіруючых эшалонах дызайн успрымаюць як другасортную, абслуговую сферу, якая прызначана быццам бы для таго, каб упрыгожыць ужо зробленае, а таму і не жадаюць траціць на яго грошы. На самай жа справе ўсё наадварот. Менавіта дызайн надае рэчам спажывецкія якасці, а ўжо потым прамысловасць іх выпускае. Ёсць пэўныя нюансы і ва ўзаемаадносінах беларускіх дызайнераў са сваімі «калегамі» па культуры. У нас лічаць, што дызайн наогул не мае адносін да культуры, хаця за мяжой ён з'яўляецца вядучым напрамкам мастацтва.

«ДЖЭНЕРАЛ ЭЛЕКТРЫК» — ЗА; НА БЕЛАРУСІ — СУПРАЦЬ

Сумны лёс зараз у дызайнерскіх распрацовак на Беларусі. Іх альбо наогул не прымаюць, не жадаюць за іх брацца, альбо па-пірацку крадуць у аўтараў. Каб не быць галаслоўным, прывяду некалькі прыкладаў.

Усе ведаюць аўтамабільны прычэп «Зубраня». На яго базе дызайнеры распрацавалі мадэль прычэпа-лодкі, якая і выглядае больш эфектна, і дазваляе вазіць у ёй касцюмы, музычныя інструменты і іншыя рэчы (бо яна не прапускае пылу), рыбачыць, перавозіць крохкія грузы і г. д. Выпуск яго прапанавалі МАЗу, аднак пасля пробнага экземпляра на заводзе адмовіліся вырабляць прычэп-лодку. Хаця бізнесмены гатовы яе з рукамі адарваць.

Крыху іншы лёс у электрычнага бара з ахаладжальнікам «Чараўнік», створанага Аляксандрам Длатоўскім і пэўны час вырабляемага адным з заводаў Маладзечна. Бар па ўсіх сваіх параметрах быў на ўзроўні сусветнай якасці, а яго эстэтычны выгляд нават прывучаў да культуры піцця. Аднак гарбачоўская перабудова з наступнымі антыалкагольнымі мерамі закрылі гэтаму бару шлях да спажыўца. Аднак віцэ-прэзідэнт буйнейшай амерыканскай кампаніі «Джэнерал электрык» так і не пакінуў СССР, пакуль не атрымаў яго ў падарунак. Яшчэ і захапляўся: «Як вы маглі зрабіць такую тыпова амерыканскую рэч?»

Унікальны рэфрыжэратар Длатоўскага для ўласнікаў, што незаменны пры захоўванні, перавозцы і продажы садавіны і гароднiны, на якім можна зэканоміць мільёны рублёў, прыйшоўся даспадобы, і для яго абмеркавання нават сабралі спецыяльную камісію па навукова-тэхнічнаму прагрэсу. Аўтар прадставіў ёй усю патрэбную дакументацыю. Што ж адчуваў Аляксандр, калі ўжо потым з іншых крыніц даведаўся, што член вышэйназванай камісіі Высоцкі выдае гэта вынаходства за сваё ўласнае? Па словах Длатоўскага, дызайнерскія распрацоўкі крадуць на кожным кроку.

НАЎЗДАГОН ЗА ІТАЛЬЯНСКІМ АБУТКАМ, ФІНСКАЙ МЭБЛЯЙ І «ХАХЛАМОЙ»

Дык ці ёсць шанц на стварэнне нацыянальнага беларускага дызайну? Пакуль ёсць. Але трагедыя апошняга, на думку Аляксандра Длатоўскага, у тым, што, пакуль мы будзем разбірацца што да чаго, наш рынак захопяць заходнія бізнесмены са сваімі дызайнерамі і дызайн-тэхналогіямі. Вось тады і наступіць крах. Ёсць скандынаўскі дызайн, французскі, італьянскі, германскі, іншыя — усе яны з яскравымі ўласнымі якасцямі. А беларускі дызайн, нягледзячы на нашу незалежнасць, можа так і не нарадзіцца.

Дарэчы, заходнія дызайн-праекты далёка не дрэнныя. Ды ёсць адно «але». Трэба жыць у іншай краіне, каб ведаць, што патрэбна яе жыхарам. Менавіта таму заходнія дызайнеры, улезшы ў «чужы манастыр са сваім статутам», адбяруць у нас апошні шанц зрабіць свой нацыянальны дызайн. Ды і абыдзецца нам гэта значна даражэй, і прытым у валюце.

«Абавязкова трэба ісці да нацыянальнага духу беларускай прадукцыі, — гаворыць Аляксандр Длатоўскі. — Таму што на міжнародным узроўні цэніцца менавіта гэта». Італьянскі абутак купляюць за тое, што ён італьянскі, немагчыма падрабіць фінскую мэблю, а любы іншаземец вызначыць сапраўднасць хахламскога роспісу. Ёсць і ў нас чым ганарыцца. Напрыклад, у запасніках Вільнюскага музея захоўваюцца ўзоры беларускай керамікі, у свой час вядомай усяму свету, сакрэты якой і да гэтага часу яшчэ не разгаданыя. Гэта толькі адзіны прыклад з тысяч. Заходні «дэсант» дызайнераў наўрад ці будзе падтрымліваць іх і ствараць новыя. Таму галоўнае зараз — не прамарудзіць.

Станіслаў СУЛКОЎСКІ.

ПУНКТ ПОГЛЯДУ

Што рабіць, калі чалавек хоча стаць прафесарам?

ПРАБЛЕМЫ АТЭСТАЦЫІ НАВУКОВЫХ КАДРАЎ

Як кажуць, «дробязь, але прыемна»: мы маем шанц застацца на некаторы час без новых кандыдатаў і дактароў навук.

Сёння ў рэспубліцы працуюць больш за 100 спецыялізаваных саветаў, у якіх можна абараніць дысертацыі ажно па 315 спецыяльнасцях. Але няма вышэйшых ступеняў атэстацыйнай лесвіцы.

Калі будзе створана ўласная вышэйшая атэстацыйная камісія? Што станецца з тымі, хто атрымаў вучоныя званні раней? Якім будзе парадак атрымання звання дацэнта, прафесара ці старшага навуковага супрацоўніка?.. Шмат якія пытанні хвалююць зараз навуковую грамадскасць. Каб разам пашукаць на іх адказ, у АН правёў сваё пасяджэнне Навуковы клуб.

Ва ўдзельнікаў сустрэчы былі розныя меркаванні, часам зусім процілеглыя. Адны лічаць, што ў Рэспубліцы Беларусь не трэба мець самастойных атэстацыйных арганізацый, а лепш рабіць гэта ў рамках СНД. Другія — што трэба ўстрымацца ад актыўных дзеянняў у гэтым напрамку і паглядзець, што будуць рабіць іншыя дзяржавы. Былі таксама прапановы перадаць права прысуджаць ступені і прысвойваць званні ўніверсітэтам і інстытутам. І ўсё ж большасць выказванняў — за неабходнасць мець у рэспубліцы сваю дзяржаўную сістэму атэстацыі.

Бадай, самым складаным з'явілася пытанне, якія ступені і званні павінны мець нашы навукоўцы. Перш за ўсё трэба нешта вырашаць з вучонай ступенню і самім тэрмінам «кандыдат навук». Гэта ступень існавала толькі ў былым СССР. А таму былі і ёсць пэўныя цяжкасці ў прызнанні звання дыплома кандыдата ў іншых краінах. Выходзіць, што гэта яшчэ не вучоны, а як бы кандыдат у вучоныя. На самай жа справе атрымаць першую вучоную ступень зусім не проста. Трэба здаць шэраг кандыдацкіх экзаменаў, правесці неабходныя эксперыменты, апублікаваць у друку ўсе галоўныя вынікі сваіх даследаванняў, напісаць дысертацыю і публічна яе абараніць.

У іншых жа краінах, часам з меншымі патрабаваннямі, прысуджаецца званне доктара адпаведнай галіны ведаў.

Вось і ў нас у рэспубліцы ў навуковых колах абсалютная большасць, як мне здаецца, лічыць, што першай вучонай ступенню павінна быць «доктар галіны ведаў» (матэматыкі, фізікі, машынабудавання, арганізацыі і кіравання, будаўніцтва і інш.). Што датычыць другой, то прапаноў паступіла ці не болей: і «доктар навук», і «поўны доктар», і «доктар філасофіі», «тытулаваны доктар навук» (напрыклад, тытулаваны доктар медыцынскіх навук).

Як бачыце, ёсць аб чым паспрачацца.

Не менш востра стаіць пытанне аб навукова-педагагічных і навуковых званнях. Навукова-педагагічныя званні, якія галоўным чынам прысвойваюцца супрацоўнікам вышэйшых навучальных устаноў, мэтазгодна, відаць, захаваць у той форме, якая існуе сёння, — асістэнт, дацэнт, прафесар. Але ж і тут, як кажуць, «магчымы варыянты».

З улікам сучаснага становішча варта прадугледзець у распрацоўваемым Законе магчымасць прысваення навукоўцам АНБ, ВНУ, НДІ і іншых навуковых цэнтраў званняў навукозага супрацоўніка, старшага і вядучага навуковага супрацоўніка. Тады будзе забяспечана магчымасць дыферэнцыраванай ацэнкі навуковай дзейнасці і захавана карэляцыя паміж навуковымі і навукова-педагагічнымі званнямі.

Адным словам, атэстацыя навукова-педагагічных і навуковых кадраў чакае дзяржаўнага вырашэння.

І. ЛЕАНОВІЧ, доктар тэхнічных навук, прафесар.

РОЗГАЛАС

ПАГРОЗА ЗДАРОЎЮ НАЦЫІ

МІНСК. Савет Аб'яднання галіновых прафсаюзаў Мінскай вобласці звярнуўся ў Вярхоўны Савет і Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь з пасланнем, накіраваным супраць увядзення платных медыцынскіх паслуг, якія прапаноўваюцца ў праграме арганізацыйна-эканамічных дзеянняў, распрацаванай Міністэрствам аховы здароўя. Па ёй, у прыватнасці, плануецца ўвесці поўную аплату за выдаваемыя рэцэптурныя бланкі і іншыя медыцынскія дакументы і частковую аплату — за розныя іншыя паслугі, у тым ліку харчаванне ў стацыянарах і звяртанне ў амбулаторна-паліклінічныя ўстановы. Савет прафсаюзаў лічыць, што гэтая праграма з'яўляецца па сутнасці антынароднай, выкліча негатыўныя з'явы ў здароўі нацыі, і яе нельга прымаць, пакуль не стабілізуецца абстаноўка ў рэспубліцы. У пасланні таксама адзначаецца той факт, што па Закону аб бюджэце на 1992 год прадугледжвалася выдзеліць на патрэбы аховы здароўя 7,6 працэнта нацыянальнага даходу, а выдзелена фактычна менш за 4 працэнты.

БЫЦЬ АДУКАВАНЫМ І БАГАТЫМ

БРЭСТ. (Ю. Фёдарава). У горадзе сабраліся вучоныя-педагогі і кіраўнікі народнай асветы большасці дзяржаў Садружнасці. Яны абмеркавалі актуальную і важную праблему: «Навучэнская моладзь і рынак».

Як вучыць з дзяцінства прыкладной эканоміцы і выхоўваць пры гэтым разумнага гаспадара жыцця — гэтыя і іншыя пытанні былі ў парадку дня работы міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі. Абмеркаваны вострыя праблемы працаўладкавання выпускнікоў сярэдніх школ, тэхнікумаў і інстытутаў.

Мэры прымаюць «Лявоніху»

З гастрольнай паездкі па Італіі вярнуўся лаўрэат многіх фестываляў ансамбль беларускага танца «Лявоніха».

Для жыхароў італьянскіх гарадоў Мачэрата, Пічэна-Патэнца і Монтэ-Гранара, якія размешчаны на беразе Адрыятычнага мора, самадзейныя артысты далі 12 канцэртаў. Яны прайшлі з вялікім поспехам. Мэры гэтых гарадоў наладзілі прыёмы ў гонар таленавітых танцораў.

Алег ПРАЦЬКО.

ПАДПІСКА... ПА ЎКАЗЦЫ

Паважаная рэдкалегія газеты «Звязда»! 19 кастрычніка мне з раённага Савета ветэранаў пазваніў яго старшыня Васілеўскі Леанід Іванавіч і прапанаваў падабраць 20 чалавек з нашай арганізацыі, даслаць гэты спіс яму, а ім будзе выпісана газета «Рэспубліка». Я выказаў сваю незадаволенасць, паколькі мы не маем сродкаў, каб аказаць дапамогу нашым састарэлым. Тады ён паведамляе, што грошы пералічаны ўжо аддзяленню сувязі і неабходна выконваць указанне. І пасля гэтага я не даў згоды на выпіску газеты «Рэспубліка», а ў якасці кампрамісу прапанаваў дазволіць мне на тую ж суму выпісаць газету «Звязда». І тут жа атрымаў катэгарычны адказ, бо, маўляў, яму дадзена ўказанне выпісваць толькі газету «Рэспубліка». Калі я стаў настойваць на сваім, тады старшыня сказаў, што зробіць гэта без мяне або проста перадасць гэтыя экземпляры ў іншыя пярвічныя арганізацыі раёна.

Дарэчы, такім жа чынам і за сродкі арганізацыі кожны год праводзіцца і падпіска на «Ветэран». Напрыклад, мне вядома, што на 1992 год са сродкаў калгаса імя Жалезняковіча была аформлена падпіска на газету «Праўда» колькасцю 176 экземпляраў калгаснікам (сярод якіх большасць малапісьменныя), у тым ліку па Жукавіцкаму паштоваму аддзяленню—108 і аддзяленню сувязі Уша — 68 экземпляраў.

Хацелася б спытаць, за якія сродкі гэта робіцца, за якія заслугі перад нашым народам карыстаюцца прывілеямі гэтыя выданні? І калі хочуць за грошы калгаса ці іншай арганізацыі дапамагчы людзям выпісаць газеты, то чаму не ўлічваюць жаданне тых, каму гэтая дапамога аказваецца?

Аляксандр ДОЎБІК, старшыня пярвічнай арганізацыі ветэранаў Жукавіцкага сельсавета Карэліцкага раёна.

У гэтай аптэцы лекі будуць

КОБРЫН. (Рыгор Паляшук, БелаПАН). Магчыма, у недалёкай будучыні ў Кобрыне адкрыецца аптэка па продажу імпартных лекавых сродкаў за канверсуемую валюту і рублі. Пакуль ідуць папярэднія перагаворы з прадстаўнікамі Польшчы — прыватнымі прадпрымальнікамі Бяла-Падляскага ваяводства. У перагаворах удзельнічаюць гарадскія ўлады і МП «Градыент».

Прыватызацыя ў Літве — другі этап

ВІЛЬНЯ. (Андрэй Корсак, БелаПАН). На сённяшні дзень жыхары Літвы ўжо набылі прамысловай маёмасці на 5,5 млрд. рублёў. Каля 6 млрд. выдаткавалі на выкуп кватэр, каля 12 млрд. — на выкуп сельскагаспадарчых прадпрыемстваў.

Як паведаміў дырэктар дэпартамента прыватызацыі Міністэрства эканомікі Літвы Антанас Камінскас, першы этап прыватызацыі завершаны. Цяпер пачынаецца другі — канцэнтрацыя капіталу.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

РАДЫЁ ПЕРАХВАТ

РАДЫЁ «СВАБОДА»

Савет бяспекі ААН заклікаў да тэрміновага склікання ў Мінску міжнароднай мірнай канферэнцыі па Нагорнаму Карабаху. Гэта канферэнцыя будзе праведзена пад эгідай НБСЕ. Савет бяспекі заклікаў таксама ўдзельнікаў канфлікту да цеснага супрацоўніцтва з НБСЕ.

Рашэнне Ельцына забараніць Фронт нацыянальнага выратавання выклікала супярэчлівыя пачуцці. Амерыканскі друк прыводзіць выказванне аднаго з лідэраў фронту аб тым, што дзеянні Ельцына з'яўляюцца насіллем над усімі канстытуцыйнымі нормамі і правамі грамадзян. Ельцын панікуе і тым самым набліжае свой крах. Другі лідэр фронту, Алкcніс, сказаў, што забарона пойдзе фронту на карысць і што ён будзе працягваць барацьбу ў падполлі.

Апошняе баявое падраздзяленне войск СНД пакінула ўчора Польшчу. Аднак каля шасці тысяч сувязістаў і транспартнікаў застануцца ў Польшчы да будучага года, каб садзейнічаць вываду былых савецкіх войск з Германіі.

«НЯМЕЦКАЯ ХВАЛЯ»

Канцлер ФРГ Г. Коль заявіў, што ратыфікацыя Маастрыхскага дагавора аб саюзе заходніх еўрапейскіх краін з'яўляецца лепшай абаронай супраць росту нацыяналізму ў Еўропе. Коль таксама заўважыў, што адмова падпісаць Маастрыхскі дагавор адкіне еўрапейскую супольнасць назад на цэлае пакаленне.

На поўначы Ірака, дзе тэрыторыю кантралююць курды, адкрыўся з'езд апазіцыі Хусейна з мэтай выпрацаваць меры па яго звяржэнню. У з'ездзе ўдзельнічаюць розныя групоўкі, у тым ліку мусульмане-шыіты, дэмакраты, камуністы, нацыяналісты і г. д.

«БІ-БІ-СІ»

У Сараеве працягваюцца жорсткія бai. Сербская артылерыя абстрэльвае горад. Па яго цэнтру таксама вядуць агонь і танкі. Тым часам міжнародныя пасрэднікі прапанавалі праект канстытуцыі для Босніі і Герцагавіны на перагаворах па Югаславіі ў Жэневе.

Прэм'ер - міністр Вялікабрытаніі Дж. Мейджар перасцярог нездаволеных членаў кансерватыўнай партыі ад спробы ізаляваць краіну і процідзейнічаць аб'яднанню краін Еўропы.

«ГОЛАС АМЕРЫКІ»

Дж. Буш заявіў, што амерыканцы хутка ўбачаць перамены ў эканоміцы і выберуць яго прэзідэнтам на другі тэрмін. Тым часам канкурэнт Буша дэмакрат Б. Клінтан запэўніў, што без выбрання менавіта яго прэзідэнтам ніякіх перамен да лепшага не адбудзецца. Згодна з апошнім апытаннем, па папулярнасці Клінтан апярэджвае Буша на 11 працэнтаў.

М. Гарбачоў папярэдзіў грамадскасць аб магчымых буйных беспарадках у краіне, калі Б. Ельцын не прыме канкрэтных мер для паляпшэння жыцця насельніцтва. Па словах Гарбачова, Ельцын павінен вызначыць новы палітычны курс, каб пазбегнуць краху. Гарбачоў таксама сказаў, што яму стала вядома з аўтарытэтных крыніц, што днямі на пасяджэнні Савета бяспекі Расіі абмяркоўваліся варыянты ўвядзення надзвычайнага становішча ў краіне. Гэта, на думку Гарбачова, было б вялікай памылкай.

Тры былыя саветнікі міністра абароны Расіі П. Грачова заявілі, што іх адстаўка выклікана апазіцыяй сярод ваеннага істэблішмента рэформам Б. Ельцына. Прыхільнікі жорсткай лініі ў Міністэрстве абароны не хочуць ніякіх перамен, і калі адбываюцца якія-небудзь змяненні, дык яны маюць касметычны характар. Загады і ўказы прэзідэнта сабатуюцца, афіцэры займаюцца раскраданнем ваеннай маёмасці.

Масква заявіла аб сваім рашэнні перагледзець працэдуру выплаты замежнага доўгу, бо механізм яго выплаты недасканалы. Доўг былога СССР складае зараз больш за 70 млрд. долараў. Аднак амаль усе краіны СНД не хочуць выплачваць сваю частку гэтага доўгу і пераклалі гэты абавязак на Расію.

Афіцыяльны курс долара —393 рублі — стаў больш высокім, чым на «чорным» рынку, дзе за долар даюць 375 рублёў.

Ізраільскія ваенныя самалёты абстралялі пазіцыі палесцінскіх баевікоў у Паўднёвым Ліване. Туды рухаюцца ізраільскія танкавыя калоны. Мэты гэтай аперацыі пакуль невядомыя.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ

Малюнак У. ДУБОВІКА.

І пры рынку трэба чуць людзей

Інвалідам з неўралагічнымі захворваннямі трэба тэрмінова выкупіць санаторый пад Мінскам.

Паводле комплекснай праграмы рэабілітацыі інвалідаў, Федэрацыя прафсаюзаў узяла на сябе клопаты аб здачы неўралагічнага санаторыя «Прыднястроўскі» ў Рагачове ў канцы 1991 г., аднак сваё абяцанне не выканала. Больш таго, Рагачоў знаходзіцца ў чарнобыльскай зоне, і санаторый для цяжкахворых людзей у гэтым месцы — па меншай меры недарэчнасць. Таму і звяртаецца прэзідэнт Беларускай асацыяцыі хворых рассеяным склерозам (БелАХРС) пры беларускім Таварыстве інвалідаў Уладзімір Трусевіч да Вярхоўнага Савета і ўрада рэспублікі з просьбай адшукаць неабходныя сродкі для выкупу санаторыя пад Мінскам.

КОЛЬКІ «КАШТУЕ» ОПЕР?

Своеасаблівае міні-апытанне атрымалася ў карэспандэнта БелаПАНа, які ў гутарках з супрацоўнікамі крымінальнага вышуку і АБЭП цікавіўся сумамі прапаноўваемых ім хабараў.

Па словах аператыўнікаў, за апошні год калі не кожны, то кожны другі затрыманы ці той, што знаходзіцца пад следствам, адкрыта прапаноўваў хабар. Сума ж залежыць ад магчымасцей «кліента».

Напрыклад, працаўніца гандлю, каб спыніць справу, абяцала следчаму 80 тысяч рублёў. Кампаньёны цыганкі, затрыманай за крадзеж, паклалі на стол аператыўніка дыпламат з 300 тысячамі рублёў, абяцаючы потым яшчэ 200 тысяч. Група прафесіянальных зладзеяў, узятых на месцы злачынства, ацаніла сваю свабоду ў 700 тысяч рублёў. Пра больш буйныя сумы пакуль нічога невядома, але не выключана, што сярод аператыўнікаў ёсць і патэнцыяльныя мільянеры.

Сутнасць жа ў тым, што калі прапаноўваюць, то гэта не азначае, што бяруць. Бо, па словах маіх субяседнікаў, у кожнай спробе іх падкупіць яны бачаць правакацыю, адказваць на якую ўзбуджэннем крымінальнай справы — марная трата часу.

Выпуск «Розгаласа» падрыхтавалі: А. Коктыш, А. Сланеўскі, С. Сулкоўскі, І. Шчучэнка.

БЕЛАРУСЬ У СВЕЦЕ

Скарына як праваднік аднаго дыпламатычнага падарожжа беларусаў да італьянцаў

20 кастрычніка ў другім па старажытнасці ўніверсітэце свету — Падуанскім — была адчынена мемарыяльная дошка ў гонар славутага палачаніна Францыска Скарыны. А 21-га і 22-га ў прыгажэйшым горадзе свету — Венецыі — прайшла навуковая канферэнцыя, прысвечаная беларуска-італьянскім культурным сувязям. Там пабываў і наш карэспандэнт.

«Ікарус» — як нешта сярэдняе паміж возам і самалётам — здолеў даставіць беларускую дэлегацыю з Мінска ў Падую за двое сутак.

Падуя, якая аблізу, аказалася, завецца больш па-славянску — Падава, ледзь не адпомсціла за ўварванне ў яе старажытныя кварталы на дымным дыназаўры. Аўтобус цудам вывернуўся з каменнага мяшка, са знятым вонкавым люстэркам...

Той шлях, што мы прайшлі пешшу, магчыма, след у след супадаў са Скарынавым. Вачам адкрыўся ўніверсітэцкі дворык, акружаны традыцыйнай двухпавярховай каланадай. Ён зараз жа напоўніўся такім карнавальным вірам, якога, далібог, не прыгадаюць нашы айчынныя студэнты.

Падуя выпускала ў свет сваіх новаспечаных дактароў. (Гэта не дактары навук у нашым разуменні — а тыя ж студэнты, якія абаранілі дысертацыю. Праўда, не на ўзроўні нашага дыплома, а хутчэй — кандыдацкай). Кожнага з іх за дзвярыма чакала ўзбуджаная кампанія таварышаў, выносіла іх пад прыпеў «Даторэ, даторэ!» і ад душы практыкавалася ў віншавальных рытуалах. Дарылі лаўровы вянок і спецыяльную насценгазету; аблівалі мыльнай пенай ці шампанскім; распраналі да сподняга і неслі ў фантан...

Даторэ, даторэ!

А кім ты быў учора?

Нам удалося зазірнуць у аўдыторыю, дзе ішла абарона дысертацыі па грамадскіх навуках. Прасторная старадаўняя зала з фрэскамі XIII стагоддзя, цёмнымі драўлянымі балькамі ў столі належала яшчэ да таго часу, калі тут замест універсітэта была кармча. Спыняліся ў ёй звычайна гандляры быкамі — кірмаш жывёлы быў непадалёку.

Побач жа цякла, як апавядае ўніверсітэцкае паданне, рака Брэнта. Няшчасныя тапельцы з яе, лічыцца, аднымі з першых паслужылі непазбежнаму інтарэсу навукі да будовы чалавечага цела. Спробы анатаміравання прафесары Падуі рабілі з пачатку XVI стагоддзя, а пад яго канец, у 1594 годзе тут з'явіўся і першы анатамічны тэатр.

Наш экскурсавод, выкладчыца рускай мовы і літаратуры Вольга Мота адчыніла дзверы, і мы трапілі ў спецыяльны пакой, дзе захоўваецца гэта ўнікальная гістарычная кафедра. Рыпучыя ўсходцы вялі па крутлай лесвіцы наверх. Як і мае быць, яна мела сем ярусаў-балконаў і нагадвала звужаную, выцягнутую ўверх тэатральную залу. Унізе, замест сцэны, выразна свяціўся авальны праём у маштабах чалавечага цела. Заняўшы свае месцы (а першыя тры ярусы мелі лаўкі і належалі прывілеяваным вучням), студэнты назіралі за дзеяннямі сваіх прафесараў...

Дарэчы, калі падобная практыка была забаронена інквізіцыяй, прафесары пачалі завяшчаць студэнтам для навучання свае ўласныя целы. Іх зашклёныя чэрапы і цяпер могуць сустрэць вас тут як звычайны атрыбут якой-небудзь аўдыторыі.

Калі дадаць, што будучыя лекары вывучалі ў Падуі яшчэ і батаніку, і філасофію, стане зразумела, чаму гэты медыцынскі факультэт лічыўся адным з самых лепшых у Еўропе. Менавіта тут закладваліся пачаткі сучаснай клінічнай медыцыны. Таму невыпадкова, што Скарына, які ўжо раней вучыўся ў Еўропе, выбраў месцам свайго далейшага навуковага ўдасканалення менавіта Падую.

5 лістапада 1512 года ён звярнуўся ў Падуанскі ўніверсітэт з просьбай «божай ласкай» трымаць тут экзамен на званне доктара медыцыны. Назаўтра чатырнаццаць магістраў наладзілі яму ў касцёле Святога Урбана выпрабавальныя іспыты і, задаволеныя, далі дапушчэнне да доктарскага экзамена. А адбыўся ён ужо праз тры дні, 9 лістапада, у прысутнасці дваццаці чатырох прафесараў, у біскупскім палацы. Тое, што бліскучыя адказы Скарыны ўразілі калегію вучоных мужоў, засведчана адпаведным актавым запісам аб прысваенні яму звання доктара медыцыны. Гэтую архіўную кнігу нам таксама папросту далі ў рукі... Так, сцвярджаецца ў ёй прамудраю лацінай, нікому невядомы бедны юнак з краёў вельмі аддаленых прыйшоў, каб узвялічыць славу і бляск Падуі...

Тут большасцю, зразумела, вучыліся прадстаўнікі самых знакамітых, багатых дынастый Еўропы. Сотні і сотні іх родавых гербаў і дагэтуль упрыгожваюць «аула маня» — галоўную аўдыторыю ўніверсітэта, дзе адбыўся ўрачысты прыём нашай дэлегацыі. Побач з ёй размешчана так званая Зала Сарака. У ёй захоўваецца сапраўдная кафедра Галілея, які выкладаў тут матэматыку, а сцены залы спрэс распісаны фрэскавымі партрэтамі найбольш выдатных выхаванцаў універсітэта. Сярод іх, на адной сцяне, і кароль Стэфан Баторый, і бедны купецкі сын Францішак Скарына. Яго прыклад узвялічыў вагу асабістага таленту, ведаў, волі, навуковых здольнасцей і ўраўняў іх з адзнакай вышэйшай арыстакратычнасці. Можна сказаць, ён вылепіў сваю асобу зусім блізка да ідэалу сучаснай яму эпохі гуманістычнага Адраджэння. І, што бясспрэчна, да Адраджэння, сучаснага нам.

Праз Скарыну мы фактычна вяртаемся ў Еўропу і ў **сваю** еўрапейскасць. Паглядзіце: толькі шчаслівы выпадак з гэтым бронзавым абразам даў магчымасць нашым навукоўцам **упершыню** ўбачыць тую ж Падую... А да таго дзесяткі гадоў Вячаслаў Чамярыцкі, Георгій Галенчанка, Алег Лойка рыхтавалі артыкулы, пісалі кнігі пра Скарыну, арыентуючыся больш на паперы і на сваё ўяўленне...

Не можа быць, каб у Падуі, асвечанай Скарынаўскім лікам, так доўга не ступала нага студэнта-беларуса. Ён абавязкова там будзе! Ці на славутым медыцынскім, ці на інжынерным, ці на гістарычным, ці на іншым з сямі факультэтаў... Дарэчы, рэктар Падуанскага ўніверсітэта сіньёр Марыо Бансемб'янтэ сказаў нам, што яго навуковая ўстанова якраз адкрывае стыпендыі для студэнтаў і аспірантаў з краін Усходняй Еўропы.

Не можа быць, што самая здольная наша моладзь будзе імкнуцца толькі на торжышчы Польшчы, Румыніі, Турцыі.. Таленты, якія гуртуе вакол сябе — зноў жа, Скарынаўскі, цэнтр у Мінску, сцвярджаюць сябе ў свеце іншых, вечных каштоўнасцей. Па лініі цэнтра італьянскай мовай, гісторыяй мастацтваў у Рыме ўжо займаецца Святлана Грачухіна. Віталь Зайка паехаў на гадавую стажыроўку ў Оксфард, дзе будзе займацца габрэістыкай. А паліглот Юрась Жалезка, магчыма, не спыніцца на дванаццаці мовах...

Колькі іх ведаў Скарына? Вядома, што ён жыў, вучыўся і працаваў у Польшчы, Італіі, Даціі, Масковіі, Чэхіі... Пазнаўшы народы і мовы, прайшоўшы Еўропу, ён прынёс свайму народу тое, чаго ён яшчэ не меў, — кнігу ў сваім слове. І выбар свой растлумачыў вельмі проста: «..іже мя милостивый Бог с того языка на свет пустил».

Як на мой погляд, італьянцы высока і шчыра ацанілі значнасць асобы Скарыны і зробленага ім. І ўсё ж задавалі пытанне: «Гэта праўда, што **ў вас** кожны ведае Скарыну?»

У якасці ўмоўнага адказу я даставала сваю візітоўку, дзе былы Ленінскі праспект быў папраўлены на праспект Скарыны. Не ўпэўнена, што для кожнага мінчаніна, беларуса, яго імя выходзіць за межы адраснага кантэксту. Гэты кантэкст крыху спрашчае яго. Але нацыя мае рацыю, калі ўпарта лепіць са Скарыны свой канкрэтны сімвал і ўзвялічвае яго з усё большай і большай славай.

Крыху нечаканы момант: дырэктар Скарынаўскага цэнтра Адам Мальдзіс выказаў у Венецыі ідэю прапанаваць царкве кананізаваць Скарыну ў якасці святога. Ён лічыць, мы яшчэ пераканаемся ў тым, што яго вобраз здольны тварыць цуды, рэальна перадаваць нам сваю духоўную энергію, падтрымку. Так, у час першых, «пробных» гастроляў у Італію (разам з нашай групай) Марат Грыгорчык, новая зорка беларускай оперы, выканаў там не толькі італьянскую арыю Каварадосі, але і арыю Скарыны. Поспех, двайное «біс» самай патрабавальнай публікі расчулілі артыста. Ад гэтага, прызнаўся ён, я як ніколі ўсвядоміў сябе беларусам.

Для кожнага з нас, магчыма, з'явяцца такія моманты, калі мы таксама зможам адкрыць у сваёй душы маленькі памятны знак, звязаны са Скарынам. Але, напэўна, для гэтага ён патрэбен нам як у святым, так і ў зямным абліччы.

Алена ЦІХАНОВІЧ.

На здымках: гэты бронзавы барэльеф работы скульптара Валяр'яна Янушкевіча назаўсёды застаецца ў Падуі; аўтар з венецыянскімі галубамі; Пётр **Краўчанка** і Джанлука **Берцінета** ў час адкрыцця мемарыяльнай дошкі: гэта стала як заслугай нашага міністра замежных спраў, так і прыгожым дыпламатычным крокам нядаўна адчыненага ў Мінску італьянскага пасольства.

Фота аўтара.

ДАПАМОГА

Ці стане «камяк» лавінай?

Ужо на працягу некалькіх месяцаў каля 60 сем'яў мінчан атрымліваюць у якасці дапамогі ад нямецкіх грамадзян па 30 марак штомесяц. Нехта скажа: не такая ўжо і вялікая сума. Але робіцца гэта ад чыстага сэрца. Да таго ж, спярша такіх сем'яў было 30, потым іх стала 60... Пра тое, як развіваецца гуманная акцыя, якая называецца «Снежны камяк», мы папрасілі расказаць яе ініцыятара, грамадзяніна ФРГ Леапольда Шындэле, які нядаўна пабываў у Мінску. Яго прыняў намеснік Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь М. Косцікаў.

— Усё пачалося, — гаворыць Л. Шындэле, — калі па ініцыятыве прэзідэнта Беларускай асацыяцыі экстрасенсаў Васіля Конанцава на сродкі, заробленыя ім ад правядзення сеансаў бескантактнага лячэння ў Гамбургу, а таксама з дапамогай нямецкай грамадскасці некалькі соцень беларускіх дзяцей — ахвяр Чарнобыля адпачывалі ў нас. Сярод іх былі і мінскія хлопчыкі Алёша Доўнар і Андрэй Быкаў. Яны вельмі спадабаліся маёй сям'і, суседзям. Летась я сам прыязджаў у Мінск, пазнаёміўся з іх сем'ямі. Пабываў у навукова-вытворчым аб'яднанні «Цэнтр». Паступова нарадзілася ідэя арганізаваць дапамогу беларускім сем'ям, якія маюць у гэтым патрэбу. Вядома, у мяне такіх сродкаў няма — як і многія мае землякі, я працую, атрымліваю заработную плату. А таму давялося дамаўляцца са знаёмымі, суседзямі. Спярша набралася 30 энтузіястаў, якія згадзіліся штомесяц перасылаць беларускім сем'ям па 30 марак. Чаму мы спыніліся менавіта на грошах, а не сталі збіраць, скажам, рэчы, прадукты харчавання? Яшчэ ў час майго першага прыезду ў Мінск восенню мінулага года я пабываў на вашых базарах. І там заўважыў, як людзі прадаюць рэчы, прадукты вытворчасці ФРГ. Яны паступалі да вас па лініі гуманітарнай дапамогі. І ўсё гэта апынулася на базарах?! Словам, не хацелася, каб заробленае намі трапіла ў мафіёзную кішэню. А вось праз Знешэканомбанк сродкі паступаюць да таго, хто ў гэтым сапраўды мае патрэбу. Дарэчы, адной з прычын майго цяперашняга прыезду ў Мінск якраз і з'яўляецца жаданне пераканацца ў правільнасці размеркавання паступаючых сродкаў.

— Ну і як, пераканаліся?

— Усё як мае быць. Я наведаў некалькі такіх сем'яў. Людзі рэгулярна атрымліваюць маркі дзякуючы сваім нямецкім сябрам. Чым не народная дыпламатыя? Ды і ў Знешэканомбанку Рэспублікі Беларусь запэўнілі: усе грошы трапляюць дакладна па адрасу.

— І якія крытэрыі адбору такіх сем'яў?

— Перш за ўсё гэта малазабяспечаныя, мнагадзетныя сем'і, адзінокія састарэлыя людзі, інваліды — тыя, хто мае найбольшую патрэбу ў нашай дапамозе. У пасляваенны час у мяне на радзіме таксама было нямала такіх абяздоленых сем'яў. Любая дапамога ім была дарэчы. Трэба ўлічыць, што ў гэтай акцыі ўдзельнічаюць у асноўным людзі сярэдняга дастатку, якія ведаюць цану кожнаму пфенігу.

— І тым не менш, колькасць жадаючых прымаць удзел у гэтай акцыі расце. Вы назвалі яе «Снежны камяк». Дык ці стане гэта пачынанне лавінай?

— Сапраўды, спярша нас было ўсяго 30 чалавек, потым далучылася яшчэ 30 сем'яў. Я спадзяюся, што колькасць нашых паслядоўнікаў будзе няспынна расці. Але, апрача дапамогі вашым грамадзянам, мае суайчыннікі заняты ў дзесятках розных дабрачынных акцый. На ўсё сродкаў не хапае. І, вядома, мы павінны быць упэўненымі ў тым, што ўсё трапляе па прызначэнню.

— І апошняе. Хоць некалькі слоў пра сябе?

— Нарадзіўся я ў рабочай сям'і ў 1937 годзе. Як і многія мае суайчыннікі, у гады вайны і пасляваенны час зведаў нямала цяжкасцей. Рана давялося пачынаць працоўнае жыццё. Змяніў некалькі прафесій. Цяпер — начальнік аддзела буйнейшага выдавецтва не толькі Гамбурга, але і Германіі. У мяне дарослы сын.

— Дзякуй. Спадзяюся, што гэта не апошняя наша сустрэча.

Гутарыў Уладзімір ГОЙТАН.

ГАНДБОЛ

НАШЫ І Ў БАЛТЫЙСКАЙ ЛІЗЕ—КАРАЛІ

Да розных навін і цудаў, сенсацый і нават дзіваў як у жыцці наогул, так і ў спорце ў прыватнасці мы, прынамсі, ужо прывыклі. Праўда, калі прызнаныя лідэры дзесьці, так бы мовіць, спатыкаюцца, мы расцэньваем гэта як сюрпрыз. Затое колькі радасці і шчасця ў стане шматмільённай арміі балельшчыкаў, калі іх любімцы раз за разам выйграюць і перамагаюць!..

Да такіх вось перамог на самым розным узроўні даўно і трывала прывучылі аматараў спорту і спецыялістаў гандбалісты мінскага СКА. Звыш дзесяці гадоў (!) радуюць яны зладжанымі, арганізаванымі і прыгожымі дзеяннямі, шэсць разоў выйграўшы за гэты час тытулы чэмпіёнаў былога Саюза ССР, столькі ж — уладальнікаў еўрапейскіх Кубкаў. Нагадаю і той факт, што восем выхаванцаў СКА сталі алімпійскімі чэмпіёнамі 1988 і 1992 гадоў. Да ўсіх гэтых тытулаў і перамог самае непасрэднае дачыненне мае бязменны настаўнік каманды Спартак Пятровіч Міранові́ч.

Але вось развалі́ўся Саюз ССР, і спорт апынуўся па-за гульнёй. «Зоркі» падаліся за мяжу, шэраг каманд з-за адсутнасці сродкаў аб'явілі аб спыненні свайго існавання. А што робяць тыя, хто хоча жыць?

Тэма — вялікая і цікавая. І вось як вырашылі гэту праблему гандбалісты мінскага клуба.

Пры актыўным і вельмі зацікаўленым удзеле Спартака Міркановіча яшчэ пасля заканчэння папярэдняга, апошняга ў гісторыі спорту чэмпіяната СССР, было пастаўлена пытанне аб узнікненні і фарміраванні новай структуры — Балтыйскай гандбольнай лігі. Вядучыя каманды Літвы, Латвіі, Эстоніі і Беларусі аб'ядналі свае намаганні, каб выжыць — у першую чаргу.

Стартавы састаў лігі аб'яднаў шэсць каманд: СКА і СКА-2 (абодва — Мінск), «Гранітас» (Каўнас), АТХК і ХК ДІА (абодва — Рыга) і «Кааператар» (Талін). Кожны з калектываў-удзельнікаў унёс стартавы ўзнос у памеры 2 тысяч нямецкіх марак. І, як кажуць, грымнуў бой...

Першы тур Балтыйскай лігі каманды правялі ў Таліне. Як і чакалася, асаблівых сюрпрызаў не адбылося. Пяць матчаў з пяці выйгралі армейцы Мінска і, натуральна ж, узначалілі турнірную табліцу. А вось другую пазіцыю ў ёй некалькі нечакана занялі ўчарашнія дублёры славутага нашага клуба — ігракі СКА-2.

Прынамсі, вось як выглядае турнірная табліца:

	Г	В	Н	П	М	А
СКА	5	5	0	0	153-126	10
СКА-2	5	3	0	2	127-120	6
Гранітас	5	3	0	2	107-100	6
Кааператар	5	2	0	3	103-103	4
АТХК	5	1	0	4	120-139	2
ХК ДІА	5	1	0	4	93-115	2

Другі тур розыгрышу першынства Балтыйскай лігі адбудзецца 2—6 снежня ў Мінску.

СТАРОНКІ ГІСТОРЫІ

Сёння сёй-той іранічна ўсміхнецца з таго, што мы некалі мелі намер прызвычаіць кухарку кіраваць дзяржавай. І дарэмна, бо, аказваецца, гэта звычайная справа. Правілі ж некалі Расійскай дзяржавай людзі без аніякай прафесіі — ні табе ўніверсітэтаў не трэба было канчаць, ні дысертацый абараняць. Каб пераканацца ў гэтым, дастаткова ўспомніць амаль што ўсіх цароў і царыц з дынастыі Раманавых. Не кажучы ўжо пра Екацярыну І, якая наогул была... прыгоннай.

Нарадзілася будучая жонка Пятра Вялікага ў Віцебскім павеце ў красавіку 1684 г. Бацька яе, Самен Скаўронь, з усёй сваёй шматдзетнай сям'ёй быў прыгонным, на ўсім залежаў ад панскае ласкі. Сапраўднае імя Екацярыны, дадзенае ёй бацькамі, было... Марта. Пэўна ж, яны і ведаць не ведалі, што іх дачка некалі стане Екацярынай ды яшчэ... Аляксееўнай. Тым больш — імператрыцай.

Дзяўчынка рана страціла бацьку, застаўшыся з маці, якая неўзабаве падалася ў Ліфляндыю, дзе прыстроіла сваё дзіця да пастара Даута, а крыху пазней — да пастара Глюка. Кемлівая, спрытная служанка навучылася чытаць, добра асвоілася з гаспадаркай, ахвотна рукадзельнічала. Тут яна пакахала шведскага капрала Рабе і выйшла за яго замуж. Але шчасце маладых было нядоўгім. Маладога мужа [illegible] капрала на другі ж дзень пасля шлюбу выклікалі ў полк і накіравалі ў войска. Пастар Глюк спагадліва паставіўся да маладзіцы, [illegible]

У 1702 г. Марыенбург, дзе жыла Марта, штурмам узялі рускія войскі. Марта апынулася ў палоне і стала вайсковай «здабычай» рускага унтэр-афіцэра. Пасля вясёлая ўдава нейкім чынам трапілася на вока графу Барысу Пятровічу Шараметцеву, аднаму з «птенцов гнезда Петрова», генерал-фельдмаршалу, палкаводцу, герою Паўночнай вайны. Ад яго «пераляцела» да другога «птенца» — Аляксандра Данілавіча Меншыкава. А ў 1703 г. ужо «паспытаў» весялухі і «мін херц». Груба скроенаму Пятру Марта, па ўсяму, прыйшлася даспадобы, стаўшы неўзабаве каханай імператара.

У 1708 г. Марта перайшла ў хрысціянскую веру і атрымала імя Екацярыны Аляксееўны. Імя па бацьку ёй далі ў гонар царэвіча Аляксея, які пры хрышчэнні быў яе хросным бацькам. Гэта, аднак, не перашкодзіла пазней, калі «хросная» стала мачыхай, люта ненавідзець яе. Екацярына шчыра прасякнута справамі Пятра. У 1711 г., калі пачаўся Пруцкі паход, яна пераадольвала разам з Пятром усе складанасці жыцця войск. Каб паўплываць на перагаворы з турэцкім візірам і заключыць мірнае пагадненне, Екацярына не пашкадавала нават сваіх брыльянтаў.

Прыязна ставіўся да Екацярыны і яе бедных родзічаў сам Пётр. Ён выкупіў з прыгону братоў Марты, зрабіўшы іх графамі Скаўронскімі, чым яны пыхліва ганарыліся. Адзін з іх, старшы брат Екацярыны І, Карл Самуілавіч праз дачку Анну (1723—1775) знаходзіўся ў сваяцкіх адносінах з Міхаілам Іларыёнавічам Варанцовым (1714—1767), дзядзькам Е. Р. Дашковай, графам, дзяржаўным дзеячам, дыпламатам, канцлерам. У 1741 г. ён садзейнічаў узвядзенню на трон Елізаветы Пятроўны, быў сябрам і пакравіцелем М. В. Ламаносава. Анна Карлаўна стала жонкай М. І. Варанцова і спрыяла яго бліскучай кар'еры.

Да шлюбу з Пятром Екацярына нарадзіла 11 дзяцей, але ў жывых засталіся толькі дзве дачкі —Ганна і Елізавета. Пасля шлюбу з Екацярынай у 1712 г. Пётр узаконіў дзяцей.

Відаць, адсутнасць пераемніка прымусіла Пятра І каранаваць Екацярыну, каб, магчыма, у будучым перадаць ёй і ўладу. З «законнымі» дзецьмі ў Пятра не ладзілася. Царэвіч Аляксей быў ні рыба, ні мяса, не разумеў бацьку, пачаў вадзіцца з ягонымі нядобразычліўцамі, далучыўся да змоўшчыкаў, што мелі намер пазбавіць Пятра трона, кінуць Расію ў новы вір войнаў. Урэшце, ён збег за мяжу і стаў цацкай у ворагаў Пятра. Атрымаўшы доказы сынавай варожасці, цар загадаў прымусам вярнуць яго ў Расію. 14 чэрвеня 1718 г. Аляксея як простага калодніка кінулі ў Петрапаўлаўскую крэпасць, падверглі жорсткім допытам і за ўдзел у дзяржаўнай здрадзе прыгаварылі царэвіча, наследніка трона, да смяротнага пакарання. Праз два дні пасля вынясення прысуду царэвіч памёр. Пётр згубіў сына і наследніка.

Верагодна, гэтыя абставіны прымусілі Пятра перагледзець закон аб наследаванні, што дагэтуль дзейнічаў у Расіі, і ён стаў падумваць, ці не перадаць трон Екацярыне. Ён пачаў рыхтавацца да яе каранацыі. Каранацыя праходзіла 7 мая 1724 г. у Маскоўскім Крамлі. Карэту для маладых прывезлі з Парыжа. Карона для імператрыцы каштавала 1,5 мільёна рублёў. [illegible] Шлейф шлюбнага плацця трымалі пяць статс-дам.

Кажучы шчыра, Пётр быў не надта пераборлівы ў жанчынах, [illegible]

У лістападзе 1724 г. Пётр вярнуўся пасля лячэння ў свой «парадыз», як ён называў Пецярбург. [illegible] Пётр прыйшоў у шаленства. [illegible] Быў час, калі цар захапіўся прыгажуняй Ганнай, «Монсіхай», і не хаваў гэтай, амаль што дзесяцігадовай сувязі, нават меў намер ажаніцца. [illegible] у 1698 г. у манастыр. Для «Монсіхі» Пётр загадаў на Кукуі пабудаваць ў галандскім стылі палац. Усе звалі яго «царыцын палац», хоць Пётр не спяшаўся са шлюбам. Нешта стрымлівала яго. І нездарма. Вясёлая і прыгожая, яна не ўмела цалкам прысвяціць сябе справам рускага цара, застацца вернай і адданай Пятру. Неўзабаве імператар даведаўся, што «Монсіха» сышлася з прускім пасланнікам Кейзерлінгам. Каб хоць неяк абараніць каханую, пасланнік прыйшоў да Пятра сказаць аб сваіх высакародных намерах у адносінах да Ганны. Цар не прыняў яго. Меншыкаў абазваў былую фаварытку «мін херца» шлюхай, публічнай дзеўкай і загадаў слугам спусціць пасланніка з лесвіцы.

Нейкі час «Монсіху» трымалі пад дамашнім арыштам, а ў 1711 г. Пётр задаволіў жаданне Кейзерлінга. Але шчасце маладых было нядоўгім. Праз паўгода пасля шлюбу пасланнік памёр, а Ганна засталася з двума дзецьмі. Спрабавала выйсці замуж яшчэ раз, але беспаспяхова, у роспачы захварэла на сухоты і ў 1714 г. памерла.

Усё гэта ў імгненне ўзгадалася Пятру. Здраду жанчыны ён мог перанесці, імператрыцы — ніколі. У страшным гневе ён зачыніўся ў кабінеце, вышукваючы самыя вытанчаныя меры помсты. У яго памяці жыла, крывавіла яшчэ адна здрада— здрада Мэры Гамільтон. Яна была ўнучкай Артамона Мацвеева, прыёмнага бацькі і выхавацеля маці Пятра—царыцы Наталлі Кірылаўны Нарышкінай. Легкадумная прыгажуня прыцягнула ўвагу маладога цара ў час аднаго з баляў, на які яна з'явілася ў асляпляльна белым шаўковым плацці. Запунцавеўшы, Мэры прысела ў грацыёзным рэверансе, калі Пётр запрасіў яе на танец. Вялікі, нязграбны, ён не падабаўся ёй, але ж гэта быў цар, якому пярэчыць не дазваляў этыкет і выхаванне. На заляцанні цара Мэры адказала стрыманасцю.

Адорваючы сваёй пяшчотай Пятра, Мэры ўсё ж больш любіла ягоных дзеншчыкоў. Сцвярджаюць, не аднойчы была яна заўважана і ў крадзяжы царыцыных брыльянтаў. Большай прыязнасцю прыгажуні карыстаўся дзяншчык Пятра Іван Арлоў. Пётр быў бяссільны авалодаць сэрцам Мэры. У час сяброўскіх пірушак прыбліжаныя паплечнікі дазвалялі сабе з гэтае нагоды пэўныя жарты. Пётр не вытрымаў. Ён загадаў арыштаваць непакорную і закатаваць яе. Але і пасля гэтага Мэры не адраклася ад дзеншчыка. Пётр, які ліха рубіў галовы стральцам, на гэты раз аддаў сваю ахвяру кату. Цар да апошняга моманту чакаў, што сэрца прыгажуні здрыганецца, яна адмовіцца ад дзеншчыка, прыязна зірне на яго...

У чаканні Пётр асабіста прыбыў да месца катавання. У тым жа бялюткім, вядомым Пятру шаўковым плацці, толькі аздобленым чорнымі стужкамі, Мэры Гамільтон, абапіраючыся на дрыготкую руку цара, 14 сакавіка 1719 г. узышла на эшафот. На яе вуснах зззяла ўсмешка. Пётр, жалезны Пётр, моцна сціскаючы руку каханай, рвануў яе да сябе. Але ў вачах Мэры было столькі агіды і нянавісці, што цар аж адхінуўся і выпусціў руку прыгажуні. Зразумеў усясільны, што Мэры не здрадзіць Івану Арлову, [illegible]

[illegible]

Трапіўшы ў апалу, Екацярына не мела доступу да Пятра, жыла пустэльніцай. Не праяўляў цікавасці да яе і цар.

Відаць, на падставе гэтага адчужэння з мужам у гэты час у Екацярыны наладзіліся, ці, можа лепш сказаць, аднавіліся вельмі прыязныя адносіны «са святлейшым». І, пэўна, небеспадстаўна жыве да нашага часу версія, што разам з Меншыкавым яна заўчасна звяла ў магілу Пятра, атруціўшы яго, паколькі рэдка калі цвярозы цар пачаў разумець, што Екацярына зноў яму наастаўляе рогі. Змоўшчыкі спяшаліся, баючыся, што па іх спінах пагуляе пятроўская важкая палка... А можа нават і палашчыць шыю вострая сякера ката...

Пётр, магутны Пётр, паміраў. Паміраў пакутліва, з затоеным болем у сэрцы: усведамляў, што побач няма нашчадка, які б прадоўжыў ягоную справу па рэфармаванню вялікай Расійскай дзяржавы. Спадзяваўся на Екацярыну, але... Верагодна, пагэтаму не ўключыў яе ў якасці наследніцы трона ў сваё перадсмяротнае завяшчанне.

У сярэдзіне студзеня Пятру пагоршала. Апошнія некалькі дзён, лежачы ў невялікім, сціпла абстаўленым пакойчыку агромністага фешэнебельнага палаца, ён не мог нават стрымаць сябе ад болю. Моцна крычаў, сатрасаючы сцены, кідаючы палацавую чэлядзь у невыносны жах. Пасля, знясілены болем, пакутліва стагнаў. Дактары не маглі даць рады. 28 студзеня 1725 г. Пятра не стала...

Сорак дзён Екацярына не давала хаваць цела мужа. Штодзённа двойчы прыходзіла яна да яго і кідалася ў слязах на грудзі былога свайго вялікага валадара, які не даравaў ёй і якому ўсё даравала яна.

8 сакавіка 1725 г. Пятра І пахавалі ў Петрапаўлаўскім саборы. Кароткай, але трапнай, удумлівай прамовай праводзіў у апошні шлях Расійскага імператара наш зямляк, паплечнік цара, узмужнелы пры яго троне, Феафан Пракаповіч: «Какову он Россию свою сделал, такова и будет: сделал добрым любимою, любима и будет; сделал врагам страшною, страшная и будет; сделал на весь мир славною, славная и быть не перестанет».

Пасля загадкавай смерці Пятра І Екацярына таксама захацела быць першай. Меншыкаў дагадзіў Каці. Абапіраючыся на гвардыю, узвёў яе на расійскі трон. Царавала яна нядоўга: 6 мая 1727 г., а восьмай гадзіне вечара, адышла ў нябыт, відаць, не без дапамогі каварнага і далёка бачыўшага «друга».

Лёс наканаваў Марце-Екацярыне поўнае прыгод жыццё. Усё пераплялося, усё злілося ў ім.

Не, нездарма апеў нашых прыгажунь Янка Купала:

«О, шмат прыгожанькіх
дзяўчатаў,
Старонцы нашай бог прыдбаў!
Царэвіч ехаць мог бы ў сваты,
К ёй не адной, каб толькі
знаў»...

Мікола КУЗНЯЦОЎ,
галоўны рэдактар часопіса «Беларуская мінуўшчына», доктар гістарычных навук.

БЕЛАРУСКА-ІМПЕРАТРЫЦА

ТЭЛЕБАЧАННЕ

29 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне
11.20—12.20. Футбол. Зборная Беларусі — зборная Украіны. Чвэрць гадзіны пасля матча.
16.30. Прыродазнаўства. 3-ці клас.
16.50. «Доктар Айбаліт». Мультфільмы 3—7-ы.
17.45. Для школьнікаў. Скарбы беларускай гісторыі.
18.00. «Шлях на Евіна». Дак. фільм.
18.20. Якія мы гаспадары? Мінскі аўтазавод.
19.00. Абласныя навіны (Гродна).
19.10. Зачытайце маё пісьмо...
19.15. Як пачаць уласную справу. Дыялог амерыканскіх бізнесменаў.
19.45. З музыкай на «Вы». Другое дыханне шэдэўра.
20.15. Тыдзень беларускага ўрада.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Справа выпадку. Латарэя ўдачы.
21.30. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння—студыя «Сэнс» у Маларыцкім раёне; НІКа.

Канал «Астанкіна»
11.20. «Дванаццаць крэслаў». Мастацкі фільм. 3-я серыя.
12.40. «Кабарэ майго жыцця». Мастацкі фільм.
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Тэлемікст.
15.15. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.05. Спявае Т. Мацвеева.
16.20. ...Да 16 і старэйшым.
17.00. Навіны.
17.25. «Вагон 03».
18.00. «Багатыя таксама плачуць».
18.45. «Вялікая прагулка».
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Лато «Мільён».
21.10. Дак. фільм «Наменклатура».
22.30. «Музыка ў эфіры».
23.00. Навіны.
23.30. «Музыка ў эфіры». 2-я частка.
0.55—2.15. «Дванаццаць крэслаў». Мастацкі фільм. 3-я серыя.

Канал «Расія»
13.00. Весткі.
13.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Вучыцца рынку.
15.30. Студыя «Рост». «Гуфігеймз». Частка 1-я.
16.00. Там-там-навіны.
16.15. Урал-ТБ.
17.00. Так і жывём.
17.30. Парламенцкі веснік.
17.45. «Любімаўка-92». Фестываль маладой драматургіі.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.20. «Санта-Барбара».
20.10. У свеце аўта. І мотаспорту.
20.40. Спецыяльны камерцыйны веснік.
20.50. Мультфільм для дарослых «Мары, мары».
21.00. Айчына мая. «Пецярбургскія куткі».
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. Сёння ў ВС Расіі.
22.45. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
23.15—0.45. «Новы ілюзіён».

30 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне
8.30. Раніца рэспублікі.
9.00. Прыродазнаўства. 3-ці клас.
9.20. «Печкі-лавачкі». Мастацкі фільм.
11.00. Міжнародны фестываль фальклору «Жыцень». Частка 3-я.
12.05—12.55. «126 слоў». Дак. фільм.
16.30. «Кракакот». «Цудоўныя лекі», «Цінка-павуцінка», «Кубік». Мультфільмы.
17.10. Арыенцір. Перадача з Брэста.
18.00. «Прыроды храм нерукатворны». Дак. фільм.
18.30. Сістэма «Ньюс».
18.50. Абласныя навіны (Магілёў).
19.00. «Ад роднае зямлі...» Урачыстае пасяджэнне, прысвечанае 110-годдзю з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Якуба Коласа.
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Тэлебіржа.
21.35. На сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь. Пасля заканчэння — НІКа; Канцэрт, прысвечаны 110-годдзю з дня нараджэння народнага паэта Беларусі Якуба Коласа.
22.05. Палітбюро.
22.35. Музагляд. У перапынку (23.00) — Навіны.
23.40. Аўта-шоў.
23.55. Хіт-канвеер.
0.55—2.15. «Дванаццаць крэслаў». Мастацкі фільм. 4-я серыя.

Канал «Астанкіна»
8.00. Навіны.
8.20. «Багатыя таксама плачуць».
9.05. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
9.55. ...Да 16 і старэйшым.
10.35. «Дзеючыя асобы». Дак. фільм.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.20. «Дванаццаць крэслаў». Мастацкі фільм. 4-я серыя.
12.40. «Прыцемкам». Мастацкі фільм (Балгарыя).
14.00. Навіны (з сурдаперакладам).
14.25. Брыдж.
14.50. Бізнес-клас.
15.10. Уолт Дысней прадстаўляе...
16.00. Цэнтр.
16.40. «Верабейка - хвалько». Мультфільм.
16.50. Тэхнадром.
17.00. Навіны.
17.25. Кінаальманах «Зоркі Расіі».
17.45. Вагон 03.
18.15. Чалавек і закон.
18.50. Поле цудаў.
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. Мастацкі фільм «Асабістая зброя».

Канал «Расія»
8.50. Вольны час. «Птушкі побач з намі».
9.05. Джэнтльмен-шоў.
9.35. Айчына мая. «Пецярбургскія куткі».
10.30. «Падарожжа душы». Пісьменнік Георгій Сямёнаў.
11.00. «Санта-Барбара».
11.50. Настальгічныя вячоркі.
12.20. Мульці-пульці. «Неспадзяваная сустрэча».
12.35. Т. Ін. Ка.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
13.20. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
15.00. Тэлебіржа.
15.30. Студыя «Рост». «Гуфігеймз». Частка 2-я.
16.00. Там-там-навіны.
16.15. Мінарэт.
16.30. Іжыца.
17.00. М-трэст.
17.15. Кіпрас Мажэйка. Рэпартажы з НАТО.
17.45. «Містэр Бугедзі». Мастацкі фільм.
18.45. Свята кожны дзень.
19.00. Весткі.
19.20. «Іванаў катэр». Мастацкі фільм.
21.00. «Віўен Лі — лэдзі эпохі».
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. Сёння ў ВС Расіі.
22.45. З залы Канстытуцыйнага суда Расіі.
23.15—0.45. Вячэрні салон.

РАСЛІНЫ І ЗДАРОЎЕ

На Беларусі ў дзікім выглядзе не сустракаецца, культывуецца ў шэрагу гаспадарак, двароў.

Вядомыя 3 роды і 45 відаў абляпіхі. Найбольш распаўсюджаная абляпіха крушынавая. Куст вышынёй да 1,5—2 м, галіністы, калючы ці дрэва вышынёй 1,5—5 м, таўшчынёй да 30 см. Расце павольна, багата пладаносіць з 4—5-гадовага ўзросту. Дрэва да глебы непатрабавальнае, мароза- і засухаўстойлівае.

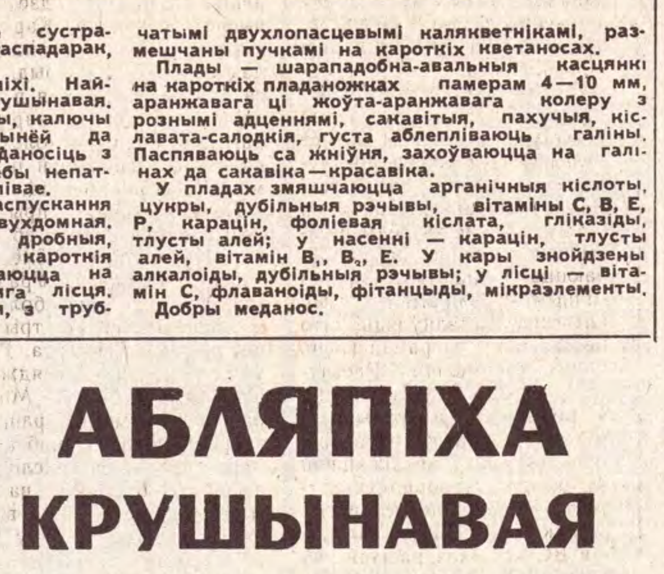
Цвіце ў красавіку—маі, да распускання лісця ці адначасова. Расліна двухдомная. Мужчынскія кветкі — тычынкавыя, дробныя, серабрыста-бураватыя, утвараюць кароткія каласы з калякветнікамі, размяшчаюцца на маладых галінках у пазухах ніжняга лісця. Жаночыя — песцікавыя, жаўтаватыя, з трубчатымі двухлопасцевымі калякветнікамі, размешчаны пучкамі на кароткіх кветаносах.

Плады — шарападобна-авальныя касцянкі на кароткіх пладаножках памерам 4—10 мм, аранжавага ці жоўта-аранжавага колеру з рознымі адценнямі, сакавітыя, пахучыя, кіславата-салодкія, густа аблепліваюць галіны. Паспяваюць са жніўня, захоўваюцца на галінах да сакавіка—красавіка.

У пладах змяшчаюцца арганічныя кіслоты, цукры, дубільныя рэчывы, вітаміны С, В, Е, Р, карацін, фоліевая кіслата, гліказіды, тлусты алей; у насенні — карацін, тлусты алей, вітамін B_1, B_2, Е. У кары знойдзены алкалоіды, дубільныя рэчывы; у лісці — вітамін С, флаваноіды, фітанцыды, мікраэлементы.

Добры меданос.

АБЛЯПІХА КРУШЫНАВАЯ

У ГАСПАДАРЦЫ з пладоў абляпіхі атрымліваюць жоўты, з лісця — чорны фарбавальнік. З цвёрдай драўніны абляпіхі робяць дробныя рэчы. Лісце выкарыстоўваюць пры дубленні скураў.

Разводзіцца на плантацыях як лекавая расліна ўкаранёнымі чаранкамі. З 1 гектара культываванай абляпіхі збіраюць да 1—1,5 т ягад.

ПРЫ ХАРЧАВАННІ выкарыстоўваюць плады і лісце абляпіхі. З іх гатуюць варэнне, джэм, кісялі, павідла, сокі і г. д.

Абляпіха ў цукры. Абляпіху прамыць, выдажыць ў эмаліраваны посуд, перасыпаць цукрам і размяшаць, каб частка ягад аказалася расцёртай. Масу разлажыць у паўлітровыя слоікі, напаўняючы іх на 4/5 аб'ёму, зверху засыпаць цукрам, накрыць пергаментнай паперай і завязаць, (1 кг абляпіхі, 1,2 кг цукру).

Сок з абляпіхі. Спелыя плады расцерці, дабавіць цёплую гатаваную ваду (40°С), злёгку падагрэць, адціснуць сок, разліць у стэрылізаваныя слоікі ці бутэлькі і пастэрызаваць пры 85°С: паўлітровыя слоікі — 15, літровыя — 20 хвілін. Герметычна закупорыць. (1 кг абляпіхі, 200—400 мл вады).

Канцэнтраваны сок можна атрымаць без дабаўлення вады.

Кампот з абляпіхі. Плады зварыць да гатоўнасці ў 45-працэнтным цукровым сіропе, разліць у стэрылізаваныя слоікі, пастэрызаваць 10—15 хвілін і затым закупорыць. Захоўваць у халаднаватым месцы. (1 кг абляпіхі, 450 г цукру, 350 мл вады).

Варэнне з абляпіхі. Ягады заліць гарачым цукровым сіропам і пакінуць на 2—3 гадзіны. Пасля сіроп зліць, праварыць 10 хвілін, астудзіць, апусціць у яго ягады і варыць да гатоўнасці. (1 кг абляпіхі, 1,2—1,5 кг цукру).

Жэле з абляпіхі. З ягад адціснуць сок, дабавіць цукар, уварыць на слабым агні да кансістэнцыі жэле, астудзіць, разліць у формачкі. (1 кг соку, 600 г цукру).

Кісель з абляпіхі. Ягады варыць да гатоўнасці, працадзіць, у адвар дабавіць цукар, уліць разведзены крухмал, давесці да кіпення, астудзіць, разліць у вазачкі. (200 г абляпіхі, 1 л вады, цукар і крухмал па смаку).

Пасціла з абляпіхі. Жамерыны абляпіхі пасля адціскання соку заліць вадой, гатаваць 2—3 хвіліны, прапусціць праз мясарубку, дабавіць цукар, варыць на слабым агні да кансістэнцыі пасцілы і раскласці на талеркі ці змочаную вадой пергаментную паперу. Пасцілу падсушыць на паветры, парэзаць, пасыпаць цукровай пудрай ці пяском. Для працяглага захоўвання разлажыць у шкляныя слоікі, накрыць капронавымі накрыўкамі. (1 кг жамерынаў, 500 г цукру).

Напітак з абляпіхай. Лісце абляпіхі і мяты заліць кіпенем настойваць 2—4 гадзіны, працадзіць, дабавіць цукар, мёд. Піць астуджаным. (Па 30 г лісця абляпіхі і мяты, 1—1,5 л вады, 50 г мёду, цукру па смаку).

Чай з абляпіхі. Лісце абляпіхі высушыць, змяшаць з лісцем святаянніку, чорных парэчак, вішні ў роўных прапорцыях. Заварваць як чай.

У НАРОДНАЙ МЕДЫЦЫНЕ выкарыстоўваюць плады, лісце, маладыя галінкі, насенне абляпіхі. Яны аказваюць раназагойвальнае, полівітамінае, супрацьзапаленчае, супрацьатэрасклератычнае, слабіцельнае, болесуцішальнае дзеянне. Плады паляпшаюць страваванне, нармалізуюць абмен рэчываў, засцерагаюць ад тромбаўтварэння, затрымліваюць рост паталагічных тканак, умацоўваюць карані валасоў.

Настой пладоў абляпіхі. 25 г ягад настойваць у 250 мл вады 4 гадзіны, працадзіць. Выкарыстоўваць пры высыпках на скуры.

Настой пладоў і лісця абляпіхі. Па 20 г ягад і лісця абляпіхі настойваць у 250 мл цёплай гатаванай вады 6 гадзін, працадзіць. Піць па 50 мл 3 разы на дзень пры цынзе, авітамінозах, курынай слепаце, падагры, рэўматызме.

Адвар з насення абляпіхі. 10—15 г насення абляпіхі гатаваць у 250 мл вады 10 хвілін на слабым агні, настойваць 2 гадзіны, працадзіць. Піць па 1 сталовай лыжцы 3 разы на дзень пры з[illegible]

Адвар з лісця абляпіхі. Па 10 [illegible] лісця і галінак [illegible] мл вады 20 хвілін, [illegible] Піць па 1—[illegible] лыжкі 4 разы на д[illegible]осах.

Адвар з [illegible]і. 20 г ягад гатав[illegible] вады 20 хвілін, п[illegible] няць наруж[illegible] зенні валасоў.

Распарана[illegible] абляпіхі прыкладваць [illegible] мес-цаў пры рэўматызме, падагры.

Абляпіхавы алей. 1. Са спелых ягад абляпіхі адціснуць сок. Жамерыны высушыць пры тэмпературы не вышэй 60° С, здрабніць, заліць у шкляным ці эмаліраваным посудзе падагрэтым да тэмпературы 40—50° С алеем (сланечнікавым, аліўкавым, кукурузным), каб ён пакрыў іх зверху, і пакінуць на 5—7 дзён пры пакаёвай тэмпературы ў цёмным месцы, перыядычна патрэсваючы. Адстаялы верхні слой — абляпіхавы алей — акуратна зліць у шкляны слоік. Захоўваць у халаднаватым цёмным месцы.

2. Высушаныя і здробненыя жамерыны заліць падагрэтым да тэмпературы 40—50°С абляпіхавым алеем у суадносінах 1:1,5. Пакінуць на 5—8 дзён, штодзённа перамешваючы. Пасля алей адціснуць, прафільтраваць, вытрымаць у цёмным месцы, пакуль не стане празрыстым, аддзяліць ад асадку. Захоўваць у халадзільніку.

3. Высушаныя, здробненыя жамерыны заліць сланечнікавым алеем у суадносінах 1:2, награваць на вадзяной лазні пры тэмпературы не вышэй 60°С некалькі гадзін, адціснуць.

Наружна алей выкарыстоўваюць пры ранах, якія доўга не загойваюцца, больках, апёках, абмарожаннях, прамянёвым лячэнні рака скуры, слізістых. Рабіць клізмы, тампоны, свечы, кроплі пры пакрытым болькамі гемароі, трафічных язвах, пролежнях, паўзлівай язве рагавіцы вока, прамянёвым лячэнні рака прамой кішкі, жаночых палавых органаў.

Унутр абляпіхавае масла ўжываць пры раку стрававода, слізістай поласці рота, горла, пры прамянёвым іх лячэнні, для лячэння язвавай хваробы страўніка, дванаццаціперснай кішкі.

СУПРАЦЬПАКАЗАННІ. Павышаная адчувальнасць да абляпіхі, вострыя захворванні падстраўнікавай залозы, жоўцевага пузыра, печані.

НАРЫХТОЎВАЮЦЬ ягады, лісце, маладыя галінкі абляпіхі. Ягады збіраюць восенню. Яны ў гэты час маюць найбольшую колькасць вітамінаў, набываюць кіславата-саладкаваты смак. Захоўваюць у драўлянай тары ў халаднаватым месцы.

Для абляпіхавага алею ягады збіраюць пазней. Яны павінны быць светла-жоўтымі ці чырвона-аранжавымі, кіслага смаку, ананасавага паху.

Зімой замарожаныя ягады знімаюць у пахмурнае надвор'е ці пры святле месяца пры тэмпературы мінус 10°С, бо на сонцы абалонка пладоў адтае і лёгка аддзяляецца ад мякаці. Пры транспарціроўцы засцерагаюць ад размарожвання.

Збор праводзяць у пальчатках, каб не траўміраваць рукі калючкамі. Пад кустом рассцілаюць пасцілку, палкай ударагаюць па ствале, атрасаюць галіны.

Захоўваюць у замарожаным выглядзе ў халодным месцы. Тэрмін захоўвання некалькі месяцаў.

Ніна АЛЯКСЕЙЧЫК,
Валер САНЬКО.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ:
Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

Галоўны рэдактар У. НАРКЕВІЧ.
Рэдакцыйная калегія: У. АНДРЫЕВІЧ (намеснік галоўнага рэдактара), І. БАРАНОЎСКІ, У. ГОЙТАН, В. ЖДАНКО, Л. ЛАХМАНЕНКА, М. МІХАЕВІЧ (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. МЯСНІКОЎ, Л. РЫЖАНКОВА (намеснік галоўнага рэдактара), А. ЦІХАНОВІЧ, С. ШАЎЦОЎ.

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда». ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў — 32-04-52, 32-41-92, навін —32-60-13, даведкі па рэкламе і аб'явах —32-35-91.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63.850.
Зак. № 219.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.00.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12